Ніва

Тыднёвік Беларускага грамадска-культурнага таварыства

№ 25 (1008) ГОД XX 22 ЧЭРВЕНЯ 1975 г. ЦАНА 60 гр.

ПЛАЦДАРМ
(Фрагмент з паэмы)

Сандамір...
Чую дрэў тваіх пошчак,
Пошум парка над Віслай-ракой.
Там цяпер абеліскі на плошчах
Азараюць жыццёвы спакой.
Там адкрытыя насцеж прасторы
Вабяць зеленню ціхіх далін,
А мне бачыцца знойку
Той горад,
Праз які мы ішлі на Берлін.
Перад тым я на многіх плацдармах
На Дняпры і на Прыпяці быў.
А тут смерць
Проста біла ў твар мне,
Як праз вогненны вір
Ноччу плыў.

*

Восень сорак чацвёртага года
Прывяла нас на гэты плацдарм.
Мы ўжо знялі —
Апошнім паходам
Хутка бой за Берлін
Стане нам.

Мне б пісаць пра байцоў,
Пра іх раны.
Але тут памагчы трэба ім.
І з рэдакцыі ў вогненны ранак
Я іду на плацдарм радавым.
Бой грыміць,
І маё аддзяленне
Па траншэях паўзе агнявых.
Нас зямлёю
У час наступлення
Засыпае ад выбуха ўсіх.
Мы зліліся з халоднай зямлёю,
Жоўтым жвірам набіты раты.

Твары ў многіх заліты крывёю,
Прамакаюць да ніткі бінты.
Трэба ўстаць.
Трэба рушыць з акопа.
Мы ўзняліся усе, як адзін.
Сіл спыніць нас
Ні ў кога не хопіць,
Бо мы рвёмся адсюль
На Берлін.

*

Трыццаць год.
Дуб над Віслай калматы
Многа росаў асыпаў на жвір.
І сягоння я ўжо не салдатам, —
Шчырым госцем іду ў Сандамір.
Я не стану блукаць тут між сосен
Па-над Віслай — бурлівай ракой.
Проста знойку іду ў тую восень,
У паходзе быў разам з якой.

Тая восень,
Нікім не забытая,
І сягоння мне бачыцца ў сне.
Тая восень,
Крывёю палітая,
Папярэднічала вясне,
Пераможнаму нашаму маю,
Што расквеціў над Віслаю шыр...

Я віншую цябе,
Абдымаю,
Горад-друг,
Горад-брат,
Сандамір!

Пятро Прыходзька

ДА 50-ГОДДЗЯ ПАЎСТАННЯ ГРАМАДЫ

ЯНА ЎСКАЛЫХНУЛА НАРОД

Праіснавала яна ўсяго няцэлых дваццаць месяцаў, але і гэтага было дастаткова, каб у наш час гісторыкі аўтарытэтна сцвердзілі, што ўжо само ўтварэнне Грамады стала адным з найбольш яркіх праяўленняў рэвалюцыйнай творчасці беларускага народа. Грамада была адзінай з'явай у сваім родзе. У Еўропе міжваеннага перыяду было шэраг краін з вострымі ўнутранымі праблемамі. Аднак ні ў адной з іх не паўстала ў той час такая масавая, пругкая і гэтак моцна звязаная з сялянскімі масамі арганізацыя.

Многа было прычын, што паўстала Грамада на землях былой Заходняй Беларусі. Вось найважнейшыя з іх. Большасць сялян не мела з чаго жыць. Мястэчкі і гарады душыла безрабоцца. Беларусы не дапускаліся на дзяржаўныя пасады. Школы на роднай мове былі ліквідаваны. Вялікі ўплыў перамогі Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі і сацыялістычных пераўтварэнняў, якія адбываліся ў Савецкай Беларусі. Паскоранае развіццё нацыянальнай самасвядомасці ў шырокіх масах беларускага насельніцтва.

Гэты стан уздзейнічаў на паслоў-беларусаў, якія ўваходзілі ў тагачасны польскі Сейм і ад лістапада 1922 г. складалі Беларускі пасольскі клуб, арганізацыю надта неаднародную, што праводзіла хісткую палітыку ад апазіцыі да супрацоўніцтва з урадам. З гэтым не маглі згадзіцца тыя паслы, што імкнуліся ў сеймавых дэбатах выражаць думкі і погляды працоўных мас Заходняй Беларусі і змагацца за правы прыгнечанага народа. Ужо ў другой палавіне 1923 г. сярод беларускіх паслоў паўстала левае рэвалюцыйна-дэмакратычнае крыло, члены якога ў сваіх сеймавых выступленнях і на сходах выбаршчыкаў выступалі супраць унутранай і знешняй палітыкі буржуазна-памешчыцкага ўраду. **А 24 чэрвеня 1925 г.** гэтая група радыкальных беларускіх паслоў у складзе С. Рак-Міхайлоўскага, П. Валошына і П. Мятлы на чале з Б. Тарашкевічам утварылі самастойны пасольскі клуб — Беларуская сялянска-рабочая Грамада. Паслы Грамады адразу адмежаваліся ад буржуазна-нацыяналістычных партый і іх прадстаўнікоў у Сейме і ўступілі ў новаўтвораны сеймавы Рабоча-сялянскі блок, які гуртаваў Камуністычную пасольскую фракцыю і Пасольскі клуб Незалежнай сялянскай партыі (НПХ). Гэтым крокам паслы Грамады далі выраз еднасці з найбольш паслядоўнымі прадстаўнікамі інтарэсаў польскіх рабочых і сялян. Адначасова яны разгарнулі шырокую дзейнасць дзеля стварэння ў Заходняй Беларусі арганізацыі сялян, рабочых і інтэлігенцыі для барацьбы супраць сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту.

Браніслаў Тарашкевіч — старшыня Цэнтральнага камітэта БСР Грамады.

Аднак не адразу Беларуская сялянска-рабочая Грамада разгарнула свае крылы. Яшчэ ў чэрвені 1926 года было ўсяго 19 грамадаўскіх гурткоў і 569 чле-

(Працяг на стар. 4)

ПЕРАМАГЛІ!

Гэтыя дзве дзяўчынкі ў нацыянальных уборах — Валя Янцэвіч і Аля Юшкевіч з Чыжоў занялі першае месца сярод дуэтаў у цэнтральным аглядзе школьнага конкурсу „Беларуская песня-75“, які адбыўся 1 чэрвеня 1975 г. у сядзібе БГКТ.

Фота Я. Цялушэцкага

Пуцяводныя думкі

Чалавек нараджаецца не для таго, каб гібець у бяздзеянні, а каб працаваць над вялікай і грандыёзнай справай.

Л. Б. Альберці

Шлях, усыпаны кветкамі, ніколі не прыводзіць да славы.

Ж. Лафантэн

Кожная мінута актыўнага жыцця падобна на атрыманую перамогу.

С. Смайлс

ЧАМУ ДЗІЦЯ НЕ ВУЧЫЦЦА РОДНАЙ МОВЕ?

ПРЫНЦЫП ДАБРАВОЛЬНАСЦІ І ЯГО ДЗЕЯННЕ

Выступаючы ў дыскусіі, мае папярэднікі заявілі: вось вінаваты і таварыства і настаўнікі, бацькі. Адны слаба прапагандуюць, іншыя бяздушна вучаць, абыякава адносяцца. Словам, прапануецца ледзь не акт калектыўнай самакрытыкі.

Няцяжка зразумець, што зыходным пунктам такіх меркаванняў з'яўляецца псіхічны бар'ер, які ствараюць актуальныя правілы асветных улад аб добраахвотнасці вывучэння роднай мовы. Логіка нібы простая: калі дабравольнасць, тады і віноўных можна шукаць толькі на сваім панадворку. А вывады, да якіх даходзяць дыскутанты, драматычныя і правакуюць запытанні: няўжо наша насельніцтва не з'яўляецца нічым больш, як усходнеславянскай этнічнай групай з нігілістычнымі адносінамі да сваёй нацыянальнай мовы і культуры? Няўжо навучанне беларускай мовы ў школах, якое ажыццяўляецца ўжо 35 гадоў, раптам страціла сэнс?

Каб даследаваць пытанне салідна, неабходна разгледзець усе факты, якія ўплываюць на абсяг і працэс навучання. Няма сумнення, што адным з найважнейшых, па сутнасці рашаючым, з'яўляюцца правілы міністэрства асветы, якія рэгулююць працу школ у галіне навучання роднай мовы. Якімі ж

(Працяг на стар. 4)

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ“

БГКТ хроніка

■ У Ялоўцы (гміна Шымкі) адбыўся нядаўна сход гуртка БГКТ, на якім быў абмеркаваны план працы да канца бягучага года. Звернута была таксама ўвага на рэгулярнае аплочванне членскіх складчын.

■ Прэзідыум гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку супольна з радай клуба 12 чэрвеня падсумавалі сваю дзейнасць за першае паўгоддзе і абмеркавалі напрамкі працы да канца 1975 года. На гэтым пасяджэнні прэзідыума было зацверджана прыняццё ў рады БГКТ 44 новых членаў. Абмеркаваны былі таксама бягучыя справы працы ў клубе.

■ 12 чэрвеня ў Паўночным Востраве (гміна Шудзялава) адбыўся сход з удзелам старшыні ГП БГКТ Міколы Самоціка, які расказваў прысутным аб працы і заданнях Беларускага таварыства. На сходзе прысутнічаў таксама сакратар прапаганды гміннага камітэта ПАРП у Шудзялаве — Мікалай Гаспэрчык і солтыс Паўночнага Вострава Міхась Байгус. Шмат увагі было прысвечана арганізацыйным справам народнага фэстына БГКТ, прысвечанага 30-ай гадавіне перамогі над гітлераўскай Германіяй, які адбыўся ў гэтай вёсцы 15 чэрвеня.

Наша галерэя

Карціна П. А. Крываногава, якая адлюстроўвае першы бой гарнізона Брэсцкай крэпасці ля Цярэспальскіх варот.

TELEWIZJA WARSZAWA

Sobota 21.VI. 6.30 Tech. Rol. J. pol. 7.00 Mat. 10.00 Nikt nie rodzi się żołnierzem — film fab. radz. 13.45 Tech. Rol. J. pol. 14.20 Hod. zwierz. 15.00 Pr. dnia. 15.05 Pr. I prop. 15.20 Kr. Warsz. i Maz. 16.00 Dzien. 16.10 Święto Morza. 19.20 Dobr. 19.30 Monitor. 20.20 Filmy Humphreya Bogarta: Mieć i nie mieć — film fab. USA. 22.00 Pr. rozr. 22.35 Dzien. 22.55 Sport. 23.10 Pr. rozr.

Niedziela 22.VI. 6.15 Tech. Rol. J. pol. 6.45 Hod. zwierz. 7.15 Kurs Rol. 7.50 Przyp., radz. 8.00 Alarm przeciwpoż. trwa. 8.10 Now. w domu i zagr. 8.35 Bieg po zdr. 8.50 Sport. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Dla mł. widzów: Przyjaciele Dawrana — film fab. radz. 10.10 Antena. 10.30 Turecka włócznia — film fab. węg. 12.00 Dzien. 12.20 Tydzień. 12.50 Sercem ojczystych progów strzeż — film ze Świat. Fest. Polon. Zesp. Art. 13.35 Nie tylko dla pań. 14.20 Bułgaria — Polska — mecz quizowy. 15.00 Film. 15.45 Lekt. Pegaza. 16.00 Pr. oświat. 16.25 Relaks z Chopinem. 16.40 Los. Toto-Lot. 16.55 Refl. ob. 17.10 Sport. 18.10 Pr. publ. 19.15 Wieczorynka. 19.30 Dzien. 20.20 Bajka dla dor. 20.30 Nowe przygody Vidocqa — film ser. fr. 21.25 Sam na sam z J. Putramentem. 22.25 Winda — pr. rozr. 23.00 Sport.

Poniedziałek 23.VI. 12.45 Tech. Rol. Wskaz. met. 13.25 Mat. 15.50 NURT — Naucz. pocz. mat. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Echo stad. 17.05 Kur. Maz. 17.20 Kr. Warsz. i Maz. 17.35 TELEFERIE. 18.50 Mam pomysł. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Teatr TV: M. Gorki — Zykowowie. 21.50 Pegaz. 22.35 Pr. muz. 22.55 Dzien. 23.10 Oferty.

Wtorek 24.VI. 9.00 Poranek Tel. Najmł. 10.00 Vidocq — film ser. fr. 13.45 Tech. Rol. Mat. 14.30 Fiz. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Na wielkim i małym ekr. 17.05 Spotkanie w kosmosie. 17.30 Lato z pomysłem. 18.20 Kr. Warsz. i Maz. 18.40 Przyp., radz. 18.50 Eureka. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Motocross — film fab. CSRS. 21.50 Interstudio. 22.30 Co nam zostało z tych lat. 22.55 Dzien. 23.15 Sport.

Środa 25.VI. 6.30 Tech. Rol. Mat. 7.00 Fiz. 10.00 Film fab. 14.30 Politech. Kurs przyg. Fiz. 15.50 NURT — Naucz. pocz. mat. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Inf. — Tow. — Prop. 16.50 Los. Mał. Lot. 17.00 HUTA KATOWICE. 17.30 Świat, który nie może zaginąć — film dok. ang. 18.20 Kr. Warsz. i Maz. 18.40 Bez togi. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Romantyk — film fab. węg. 21.45 Świadkowie. 22.15 Pr. publ. kult. 22.55 Dzien. 23.10 Sport.

Czwartek 26.VI. 8.00 i 8.30 Kurs Informat. 10.00 Sybiraczka — film fab. radz. 13.45 Tech. Rol. Chem. 14.30 Upr. rośl. 15.05 Mat. w szkole. 16.25 Pr. dnia 16.30 Dzien. 16.40 Śpiewa Elda Viler. 17.00 Kr. Warsz. i Maz. 17.20 Przyp., radz. 17.30 TELEFERIE. 18.50 Poligon. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Fest. Pios. Pol. Opole 75. PRZEBOJE SEZONU. 22.20 Listy i polityka. 22.50 Dzien. 23.05 Sport.

Piątek 27.VI. 6.30 Tech. Rol. Chem. 7.00 Upr. rośl. 9.00 PORANEK TEL. NAJMŁ. 10.00 Film fab. 14.40 Politech. Kurs przyg. Mat. 15.50 NURT — Ped. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Publ. sport. 17.10 Dwie rodziny — teletur. 18.20 Kr. Warsz. i Maz. 18.45 Fakty, op., hip. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Fest. Pios. Pol. Opole 75. 22.20 Panorama. 23.00 Dzien. 23.15 Sport.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 20.VI. — 9.00 Film fab. 17.00 Śpiewa Niestierenko. 18.00 Film fab. 20.15 Koncert estrad.

Sobota 21.VI. — 9.00 Film fab. 11.00 Film fab. 13.15 Śpiewa Koleśnik. 14.45 Koncert. 15.50 Film anim. 17.15 Błękity płomyk.

Niedziela 22.VI. — 11.30 Koncert zesp. „Bieriozka". 13.10 Piosenki Zacharowa. 14.20 Pr. międzynar. 15.40 Film anim. 17.30 P. nożna Dynamo (Kijów) — Dynamo (Tbilisi). 20.45 Na Spartakiadzie Narodów ZSRR.

БЕЛАРУСКІЯ КАЛУМБЫ

Павел Шпілеўскі

„Я даўно не адчуваў такога дзівоснага душэўнага захаплення; жыццё сталічнае надоўга разлучыла мяне з роднымі мясцінамі Беларусі, дзе я правёў першыя, цудоўныя гады дзяцінства, дзе ўпершыню зазнаў столькі радасці і ўцех у асяроддзі сваякоў і блізкіх сэрцу людзей...

Мне ўспомніліся тыя цудоўныя дні, поўныя нявыказнай весялосці, зразумелай толькі таму, хто сам гэта зазнаў, дні, калі я спяшаўся на канікулы з губеранскага горада ў аддалены павет і мог з поўнаю свабодаю раз'язджаць па вёсках і сёлах, дзе, па нейкай страснай, неўсвядомленай ахвоце да вывучэння народных павер'яў і казак, прыслухоўваўся да гукаў гарманічнай пявучай беларускай мовы, запісваў словы і гісторыі з вуснаў сялян, дамарослых баянаў і знахароў, прабіраўся ў беларускія хаты і клеці, знаходзіў прыемнасць гутарыць за сціплай вясковай трапезай з сівавалосымі старымі і маршчыністымі бабулямі... Што цягнула мяне туды, у гэтыя хаціны бедных людзей? Не ведаю... Я любіў гэтых добрых людзей, я знаходзіў уцеху ў іхняй павольнай, лянівай размове, у іхніх песнях, прыказках і прымаўках; мне весела было жыць з імі, дзяліцца чыстым захапленнем іхняй душы; мне не хацелася ісці з іхніх хат, мне шкада было расставацца з іх куткамі, дзе я пачуў столькі дзіваў і цудаў пра князёў заваражаных і князёўнаў зачараваных, пра скарбы недаступныя і страшыдлаў, што пільнуюць іх, пра чароўныя лёхі і знахароў-ведзьмароў... Колькі новага, невядомага мне на школьнай лаўцы, я ўведаў у гэтым народным вучылішчы, багатым разнастайнымі прадметамі і навукамі пра родную мову..."

Хоць цытата і доўгая, але прызнайцеся, ці не прыемна было чытаць? А цяпер пагаворым аб тым, хто і калі напісаў гэта.

Павел Шпілеўскі нарадзіўся каля 1823 года. Бацька яго быў святарнікам. Хоць асоба і духоўная, але характар меў дзёрзкі і неспакойны. Вось чаму так часта яго перамяшчалі з месца на месца. Таму не так лёгка ўстанавіць дакладную дату нараджэння выдатнага беларускага этнографа і фальклрыста, якім быў Павел Шпілеўскі. З месцам нараджэння тыя ж клопаты. Але калі верыць архіву Мінскай праваслаўнай кансісторыі, які захаваўся досыць добра, Павел Шпілеўскі прыйшоў на свет у вёсцы Шыпілавічы Бабруйскага павету Мінскай губерніі. У гэтай вёсцы яго бацька быў свяшчэннікам з 1819 па 1825 год.

Усякая рэч мае два бакі. У тым, што бацька П. Шпілеўскага дужа вандраваў, можна ўбачыць шмат добрага. Перамена месц нарадзіла ў хлопчыка цягу да новых адкрыццяў. Пазней у пошуках этнаграфічных і фальклорных матэрыялаў ён аб'едзе не толькі ўсе беларускія губерні, але дабярэцца нават да Смаленшчыны і Чарнігаўшчыны. Бо і тут пражывала многа беларусаў.

Праз нейкі час напіша: „У гады дзяцінства я не ўяўляў, што некалі, гадоў праз дваццаць, буду вывучаць, або, правільней, давучваць родную сваю мову і дзеля гэтага падарожнічаць па тых самых мясцінах, якія гэтак дарагія для мяне ўспамінамі пра шчаслівае мінулае...

Пачуўшы даўно знаёмую мне беларускую гаворку, я мімаволі спыняўся і, здавалася, удыхаў у сябе гукі меладычнай пявучай мовы, што чуліся ў паветры; у душу маю вось так і прасіліся водгаласы слоў, што вымаўляюцца, па звычцы беларусцаў, нараспеў, працяжна".

Гэтая цытата, як і папярэдняя, узяты з серыі артыкулаў пад агульнай назвай „Падарожжа па Палессі і Беларускім краі". Артыкулы былі надрукаваны ў славутым „Современнике", у 1853-1855 гадах. Шпілеўскі быў актыўным супрацоўнікам яшчэ і такіх часопісаў, як „Иллюстрация" і „Искусство". Павел Шпілеўскі быў не толькі відным беларускім этнографам, фальклрыстам, краязнаўцам, але і прафесійным пецярбургскім тэатральным крытыкам.

Пісаў Шпілеўскі і белетрыстыку. У „Современнике" было надрукавана тры ягоных апавяданні. А на аповесць для дзяцей „Цыганя" адгукнуўся нават М. Г. Чарнышэўскі.

На гэтым не вычэрпваецца літаратурная творчасць Паўла Шпілеўскага. У 1857 годзе ён напісаў драматычны твор „Дажынкі". Выступаў Шпілеўскі і як перакладчык. Зналі яго не толькі ў Пецярбургу і Мінску. Нейкі час ён працаваў, а можа і вучыўся ў Варшаве.

Але для нас П. М. Шпілеўскі ў першую чаргу застаецца выдатным беларускім этнографам і фальклрыстам.

П. Шпілеўскі вельмі многа зрабіў у вывучэнні беларускага фальклору. Запісаў розныя песні, словы, прымаўкі, загадкі, прыказкі, казкі і г.д. Склаў і „Слоўнік і карнясловы беларускай гаворкі". Дваццаць год свайго жыцця ён аддаў Беларусі.

Ул. Малашкевіч

КІНО

Białowieża Rodeo — USA 24—25. Jak to się robi — pol. 26—27. Orzeł i reszka — pol. 28—29.

Czeremcha Incydent — USA 24—25. Teoria uwodzenia — czes. 28—29.

Czyże Kasztany miłości — wł. Weronika — rum. 25—29.

Dubicze Cerkiewne Śmierć wybiera — czes. Wybacz i żegnaj — radz. 25—29.

Gródek Potop — pol. 28—29.

Kleszczele Przyjęcie — rum. 24—25. Wspaniały interes — wł. 26—27. Zła noc — czes. 28—29.

Michałowo Sto karabinów — USA 24—25. Węgorz za 300 milionów — wł. 26—27. Czwarta pani Anderson — hiszp. 28—29.

Milejczyce Ślub bez obrączki — czes. 24—25. Orzeł i reszka — pol. 26—27. Przygody Hucka Finna — radz. 28—29.

Narew Szaleństwo miłości — nor. Trzy orzeszki dla kopciuszka — NRD 25—29.

Narewka Iwan Wasiljewicz zmienia zawód — radz. Narkotyk fr. 25—29.

Nurzec Bokser — pol. 24—25. Dzielny szeryf Lucky Luke — fr. 26—27. Kraksa — wł. 28—29.

Orla Pójdziesz ponad sadem — pol. Pułapka w delcie Dunaju — rum. 25—29.

Rajsk Swobodny oddech — czes. Zapis zbrodni — pol. 25—29.

Suchowola Przygody Robinsona Kruzoe — radz. 24—25. Rodzinny gang — wł. 26—27. Roztargniony — fr. 28—29.

B.Z.Graf. zam. 1672 P-1

Савет Міністраў БССР прыняў пастанову аб адкрыцці з новага навучальнага года ў Мінску яшчэ адной вышэйшай навучальнай установы — інстытута культуры.

Чым прадыктавана нараджэнне новай ВНУ? Якія прафесіі будуць атрымліваць яе выпускнікі? На гэтыя пытанні карэспандэнта БЕЛТА адказвае намеснік міністра вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР Ф. Н. Капуцкі.

— Тыя, каму даводзілася праязджаць у апошнія гады па гарадах і вёсках нашай рэспублікі, не маглі не здзівіцца размаху будаўніцтва ўстаноў культуры. У райцэнтрах, у многіх калгасах і саўгасах узводзяцца выдатныя палацы і дамы культуры, прасторныя сельскія клубы, бібліятэкі і музычныя школы. Толькі ў бягучай пяцігодцы былі адкрыты сотні новых устаноў культуры. Гэта сведчанне не толькі ўмацавання эканомікі прадпрыемстваў і гаспадарак, але і паказчык росту духоўных запатрабаванняў працаўнікоў горада і вёскі. На жаль, тэмпы будаўніцтва ачагоў культуры прыкметна апярэджваюць пакуль што нашы магчымасці ўкамплектавання іх высокакваліфікаванымі, адукаванымі кадрамі. Дапамагчы ліквідаваць гэту неадпаведнасць і заклікаены Мінскі інстытут культуры, які адкрываецца ў верасні.

ШТО НОВАГА?

Інстытут культуры

У гэтым навучальным годзе на першыя курсы будзе прынята 425 чалавек на стацыянарнае і 250 — на завочнае навучанне. У наступныя гады плануецца паступовае павелічэнне прыёму студэнтаў.

Факультэт бібліятэказнаўства і бібліяграфіі будзе рыхтаваць бібліятэкараў для масавых, навуковых, дзіцячых, школьных і тэхнічных бібліятэк. Факультэт культасветработы — клубных работнікаў вышэйшай кваліфікацыі. Яго выпускнікі змогуць кіраваць самадзейнымі харавымі або танцавальнымі калектывамі, аркестрамі народных інструментаў, стануць рэжысёрамі клубных масавых прадстаўленняў. З першых гадоў вучобы для студэнтаў факультэтаў уводзіцца спецыялізацыя, што дасць магчымасць кожнаму з іх больш глыбока вывучыць будучую прафесію.

Будучыя майстры бібліятэчнай справы атрымаюць неабходныя веды і навыкі для работы ў механізаваных бібліятэках. Яны змогуць весці машынны пошук неабходнай літаратуры, кіраваць аўтаматычным адборам і падачай кніг, дасканала авалодаюць размнажальнай тэхнікай. Для правядзення практычных заняткаў вучэбныя лабараторыі інстытута будуць аснашчаны сучасным абсталяваннем і машынамі.

У распараджэнне студэнтаў і выкладчыкаў новага інстытута прадстаўляецца вышынны будынак. Узводзіцца таксама сучасны студэнцкі інтэрнат.

З новага навучальнага года адкрываецца яшчэ адна навучальная ўстанова, якая будзе рыхтаваць работнікаў культуры. Першы прыём студэнтаў правядзе ў жніўні Мінскае культасветвучылішча. У наступныя гады такія ж вучылішчы будуць адкрыты ў Брэсце і Гомелі.

ТАМ, ДЗЕ РОДЗЯЦЦА ПРАЕКТЫ

Калі падыходзіш да гэтых двух домікаў, што амаль нічым не розняцца ад іншых на той жа вуліцы Манюшкі ў жыллёвым квартале Выгода ў Беластоку, са здзіўленнем чытаеш шыльду: „Ваяводскае праектнае бюро сельскагаспадарчага будаўніцтва. Майстэрня № 4“.

— Пакуль стануць сцены якога-небудзь большага сельскагаспадарчага аб'екта на Беласточчыне, увесь ён да найменшых дробязей явіцца іменна тут, перад вачыма нашых праекціроўшчыкаў, на паперы, вось на гэтых сталах, — заўважае ў пачатку нашай размовы кіраўнік майстэрні, інжынер **Тадэуш Лось**. — А гэтак званы партфель заказаў на праекты ў нас увесь час перапоўнены. І не дзіва: Беласточчына ў апошнія гады перажывае небывалы дагэтуль уздым сельскагаспадарчага будаўніцтва. Для прыкладу: у месяцы маі мы закончылі праект свінафермы на 100 штук у Чарэўках, што належыць да сельскагаспадарчага кааператыва ў Дарожках, у канцы чэрвеня павінен быць гатовы жыллёвы сектар для сельскагаспадарчай службы і гандлёвы павільён для Орлі, потым для гэтага ж мястэчка будзем рыхтаваць яслі і дзіцячы сад, на верасень сыдзе са сталоў праект фермы на 800 штук убойнага быдла для кааператыўнай гаспадаркі ў Даратынцы каля Нарвы і гэтак далей.

— Ці ўсё ідзе, як па маслу?

— Па-рознаму бывае. Праектаванне — гэта людская творчасць, а ніводзін творца не бывае беспамылковым. Таму ў большых аб'ектах мы праекціруем спачатку адзін сектар, будаўнікі ўзводзяць яго, гаспадары карыстаюцца ім — паўтара года, мы ж у той час скрупулёзна збіраем усе іх заўвагі, выкрываем дапушчаныя пралікі і толькі тады прыступаем да планавання наступных сектараў.

— А творчыя дасягненні?

— Маем, і нават значныя. Перш за ўсё ўзводзілася і ўзводзіцца многа аб'ектаў са зборных канструкцый, г.зн. прэфабрыкатаў, тыпу БОЗ (беластоцкія халодныя аб'екты), якія надта хваляць карыстальнікі. Тыповыя праекты беспадсцілачных фермаў, якія падрыхтаваў варшаўскі праектны цэнтр, у беластоцкіх умовах аказаліся непрыгоднымі, і наш калектыў апрацаваў арыгінальны тып „ББ“ (беластоцкая боксавая падсцілачная), якая адразу здабыла прызнанне ў нашых сялян сваімі добрымі ўмовамі для жывёлы і карысным для гадоўлі мікракліматам. Цяпер жа нашым любімчыкам з'яўляецца аграмадны комплекс гадоўлі авечак у Крынках, але пра яго найлепш гаварыць ля праектнага стала ў інжынера Зенона Сакалоўскага.

Над праектам машыннай базы для ПГР-у ў Крынках інжынеры Т. Лось і З. Сакалоўскі.

Інжынер **З. Сакалоўскі** кіруе трохасабовым праектным калектывам у складзе К. Ігнацюк, Л. Станкевіч і С. Попка.

— Заказ на праект ПГР-у гадоўлі авечак у Крынках паступіў к нам у 1973 г. Гаспадарка-гігант на 12 тысяч племянных авечак, з капіталаўкладаннем да паўмільярда злотых! Адразу ўзялі мы яе на стол, і за 6 месяцаў апрацавалі тэхнічна-эканамічную канцэпцыю ўсяго новага ПГР-у. Наша праца атрымала вельмі высокую ацэнку ў Варшаве. У першым квартале бягучага года мы перадалі праекты жыллёвага сектара. Ён ужо ў будове. Паўстае шэсць дамоў па 16 кватэр. І якіх кватэр! Там М-3 будзе мець 63 квадратныя метры паверхні, а М-4 — 69 квадратных метраў з усім сучасным абсталяваннем. Адначасова паўстае водаправодная станцыя, якая дасць ваду ўсім Крынкам. Цяпер працуем над машыннай базай, і праекты яе перадамо ПГР-у датэрмінова. У трэцім квартале будзе гатова дакументацыя фермы на тры тысячы племянных авечак. Гэта ўсё плануецца збудаваць да 1977 года ўключна. Калі ўвесь праект здасць экзамен на практыцы, ён стане тыповым для ўсяе краіны. Стараемся, як можам, каб быў ён добрым сведчаннем беластоцкай праектнай думкі.

І ад сябе ўжо дадам: каштоўнай праектнай думкі, бо 30 асоб, што працуюць у майстэрні № 4, нарыхтоўваюць у год праектнай дакументацыі вартасцю ў сем мільёнаў злотых. А ўзведзеныя па гэтых праектах аб'екты маюць вартасць 140 мільёнаў злотых. Што ж, добры праект — гэта вялікая каштоўнасць.

Размаўляў Мікалай Гайдук
Фота аўтара

На тэрыторыі былога Гайнаўскага павету, значыць у гмінах Гайнаўка, Белавежа, Чарэмха, Чыжы, Нарва, Нараўка і Дубічы Царкоўныя, пад канец 1974 года налічвалася звыш 16 тысяч жанчын, якія апрача таго, што выконвалі дамашнія абавязкі, працавалі яшчэ на прадпрыемствах і ў розных установах. З кожных 10 жанчын па ўзросце вышэй 18-ці гадоў толькі тры абмяжоўваліся там да ролі жанчыны-гаспадыні, стоража дамашняга вогнішча.

Ёсць прафесіі, у якіх жанчыны састаўляюць абсалютную большасць. Гэта перш за ўсё ў асвеце і ў ахове здароўя. Але таксама і ў многіх галінах прамысловасці. Наведайце, для прыкладу, нашы тэкстыльныя камбінаты „Фасты“ або „Сяржана“, пабывайце ў „Тэльзе“, дзе робяць часткі для тэлевізараў і іншых электронных установак. Там працуюць амаль выключна жанчыны. Не так даўно быў я ў сямяціцкім „Жубрабуце“, у бельскіх „Ухвытах“, на Гайнаўскіх дрэваапрацоўчых камбінатах і ў ляўкоўскіх цагельнях. Усюды там прыходзілася бачыць вельмі многа жанчын. Асабліва авалодалі яны Гайнаўскай мэблевай фабрыкай.

Перш за ўсё з думкай аб іх, аб жанчынах, якія працуюць і займаюцца домам, амаль на ўсіх буйнейшых прадпрыемствах абсталяваны кіёскі-буфеты, дзе можна купіць шмат неабходнага для дамашняй кухні. Такія буфеты прыходзілася мне бачыць у Бельску, Гайнаўцы, Сямяціцах, Саколцы і ў іншых мясцовасцях.

Калі ўжо пра Саколку... У кампаніі аднаго з інжынераў знаёмлюся я з прадпрыемствам будаўнічай сталяркі, дзе прадукуюць аконныя рамы. У адным з цэхаў гэтай фабрыкі за сталом сядзела група жанчын, занятых нейкай працай.

— Гэта нашы „яслі“, — жартаўліва паінфармаваў мяне інжынер, а з яго далейшых паясненняў вынікала, што тут спецыяльна створан куток лёгкай працы для жанчын, якія знаходзяцца ў апошняй стадыі цяжарнасці. Так ёсць або павінна быць і на іншых прадпрыемствах. Цяжарнай жанчыне гарантуюцца ў нас спецыяльныя прывілеі.

З думкай аб іх будучыні цяпер у Гайнаўцы два дзіцячыя сады, у якіх знойдуць апеку 240 малышоў. Таксама ў Гайнаўцы, на новым жылым пасёлку, запланаваны на наступны год дзіцячыя яслі для 120 дзяцей.

Добра было б, каб паасобныя гміны паклапаціліся пра тое, каб і ў вёсках стварыць добрую пастаянную апеку для дзяцей дашкольнага ўзросту. Летам мінулага года на Гайнаўшчыне працавалі 33 сезонныя дзяцінцы. Трэба намагацца, каб такія дзіцячыя сады працавалі цэлы год. Перш за ўсё для іх трэба аддаць апусцелыя школы. Гэта шмат аблегчыла б жыццё вясковай жанчыны, якая таксама адыгрывае немалую ролю ў грамадска-гаспадарчым жыцці вёскі. Напрыклад, у гмінах Чарэмха, Гайнаўка і Нараўка, а таксама часткова і ў гміне Нарва вясковай гаспадаркай займаюцца пераважна жанчыны, бо мужчыны там „ходзяць на работу“, працуюць на розных прадпрыемствах. Калі палічыць колькасць асоб, якая прыпадае на 100 га зямельных угоддзяў або на адну гаспадарку, дык на Гайнаўшчыне жанчыны састаўляюць тут большасць. Бываюць сярод іх сапраўдныя выдатніцы земляробства або жывёлагадоўлі. Вось Марыя Назарук з Ягаднікаў або Раіса Куптэль з Сямівалакі ў Дубіцкай гміне ўжо тройчы заваявалі званне „Майстра сельскагаспадарчай прадукцыі“.

Жанчыны ў вёсках наладжваюць курсы крою, шыцця і гатавання. Супольна вырошчваюць куранят, гадуюць цялят, наладжваюць розныя конкурсы.

Толькі іх актыўнасць у кіраванні грамадскімі арганізацыямі, асабліва сельскагаспадарчымі гурткамі, яшчэ недастатковая. Сярод членаў праўленняў сельгасгурткоў жанчыны састаўляюць ледзь 15 працэнтаў.

М. Нурэцкі

РЭПЛІКА

У адказ рэцэнзенту

Мікалай Гайдук у рэцэнзіі **„Том каштоўных публікацый“**, надрукаванай у **„Ніве“** ад 8 чэрвеня г.г., пішучы аб маіх **„Некалькіх заўвагах аб беларускай літаратуры і яе распаўсюджванні ў Народнай Польшчы“**, сцвярджае *„...вялікія прабелы ў дакументаванні фактамі выказаных скораспелых вывадаў і тэзісаў, а таксама тую далёкую ад сапраўднай навуковасці, бездапаможную блытаніну ў перыядызацыі пасляваеннай беларускай літаратуры...“*

Мікалай Гайдук, як асоба з універсітэцкай адукацыяй, усё-такі абавязаны быў заўважыць, што ў маіх **„Некалькіх ЗАЎВАГАХ...“** не можа быць і няма(!) вывадаў ці тэзісаў, а тым болей перыядызацыі нашай літаратуры. (**Заўвага** гэта не тое самае, што **вывад**, а **вывад** гэта не тое самае, што тэзіс).

Мікалай Гайдук далей піша, што ў большасці маіх зносак ёсць *„...спасылкі на самога сябе або на тых, хто пісаў аб С. Яновічу.“* Гайдук мае тут на ўвазе 29-ую і 30-ую зноскі. Папракаючы мяне за іх, ён, аднак, не „пералістаў“ змест гэтых зносак, якія з'яўляюцца сваеасаблівай бібліяграфіяй істотных, крытычных, а не гадавінных, тэкстаў аб „белавежаўскім“ літаратурным руху. Павучаючы мяне ў тым, што быў бы я скромным тады, калі б, з зазнайскай какетлівасцю, утойваў уласныя, папярэднія публікацыі, якія паглыбляюць прадмет зацікаўленасці, а таксама публікацыі іншых аўтараў, якія „непрыдатныя“ таму, што часткова або — некаторыя — і зусім спыніліся на аналізе маёй творчасці, Мікалай Гайдук нават не заікнуўся аб ніводным матэрыяле, на яго думку, зайздросліва знарочна ды незаслужана прапушчаным мною ў тых жа зносках... Чаму гэта?

Сакрат Яновіч

Як доўга будзем мясіць балота?

Змяніліся нашы вёскі, гарады і ўся краіна за мінулае 30-годдзе. Аднак месцамі засталося ўсё па-старому. Напрыклад, дарога, якая адыходзіць ад прыгожай асфальтаванай шашы з Галадоў у Агароднікі. У апошнюю зіму не было вялікіх маразоў, а вады не бракавала. І трактары, якія возяць малако, так разбілі гэтую дарогу, што ўсе на ёй мучыліся: коні, якія не маглі выцягнуць воза, людзі, якія не маглі прайсці, бо не было сухога кусочка, і нават трактары з малочнымі бочкамі, якія адзіныя вылазілі з гэтага балота. Найгорш было дзецям, якія штодзённа хадзілі ў школу з Агароднік у Галады.

Чаго чакаюць жыхары вёсак, чаму не хапае ім ініцыятывы, каб грамадскім чынам направіць дарогу? А ці ў гэтым не магла б ім памагчы малачарская спулдзельня ў Бельску, якая штодзень забірае адгэтуль сотні літраў малака і трактарамі разбівае дарогу яшчэ больш! Ужо час узяцца за гэтую справу! Яе праспалі ў мінулае 30-годдзе ўлады ГРН і павятовыя ў Бельску, а цяпер ёсць надзея, што жыхары вёсак і актыўная гміна ў Бельску ў бліжэйшы час зоймуцца гэтай дарогай.

Янтар

ГАРАДСКІЯ ЗАРЫСОЎКІ

Беласток. Музей войска (вуліца Кілінскага). *Фота Я. Цялушэцкага.*

УЗНАГАРОДЫ „НІВАЎЦАМ“

З нагоды дзён дзеяча культуры чацвёра нашых рэдакцыйных калег узнагароджана сярэбранай адзнакай „Заслужаны для Беласточчыны“. Узнагароду атрымалі: Вера Валкавыцкая, Марыя Федарук, Яніна Чэрнякевіч і Віктар Рудчык. Віншуем!

НОВЫ СТАДЫЁН У САКОЛЦЫ

Чатыры гады ішла будова спартыўнага стадыёна ў Саколцы. У пачатку чэрвеня гэтага года была яна паспяхова закончана, і гэты спартыўны аб'ект быў перададзены ў карыстанне. На стадыёне ёсць дзве спартыўныя пляцоўкі для футбалістаў, бегавыя дарожкі, асобная пляцоўка для скокаў і для кідання дыска і ядра.

Варта дадаць, што аб'ект пабудаваны з фонду спартыўнага таталізатара. Больш чым за 9 мільёнаў злотых. (ця)

НА СПАРТЫЎНАЙ НІВЕ

ЛЁГКААТЛЕТЫ

Найлепшымі лёгкаатлетамі ў пачатковай школе № 3 у Бельску Падляшскім з'яўляецца Андрэй Карпюк і Юрка Куна з сёмага класа. Маюць яны найлепшыя вынікі ў скоках: А. Карпюк (160 і 515 см) і Ю. Куна (150 і 509 см), а таксама ў бегу на кароткія дыстанцыі.

У чатырохбор'і яны заваявалі першае і другое месца ў павеце.

Тэкст і фота **Я. Ц.**

КАМУ МАЛАКО Ў ШЧАРБАТЫМ КУБКУ?

Я з'яўляюся частым кліентам сталовай пры вуліцы Міцкевіча ў Бельску. Меню даволі багатае. Ёсць з чаго выбіраць. Адно толькі непрыемнае: падаюць малако, каву ці какао ў пашчэрбленым кубачку. Гэта неэстэтычна ды й вусны можна пакалечыць. Чаму ў сталовай падаюць людзям напітак у посудзе з надбітымі ды пашчэрбленымі краямі. Усім жа вядома, што калі кліент паб'е або надаб'е посуд, то плаціць столькі, колькі каштуе новы або і больш. Дык чаму гэта бяскарна абыходзіцца работнікам сталовай, якія часцей за ўсё б'юць пасуду пры яе мыцці?

(ця)

ГАРКАВІЦКАЯ СВЯТЛІЦА

Гаркавічы — невялікая вёска. Пасярэдзіне святліца, а ў ёй клуб. Тут лад і парадак. Прывітае ветлівая Ірэна Аношка. Працуе тут яна яшчэ нядоўга, аднак відаць ужо эфекты яе працы. Зацікавіў мяне музей народжанага ў гэтай вёсцы — Сяргея Прытыцкага. Кіраўнік Ірэна Аношка ахвотна памагла агледзець усё, што знаходзіцца ў музеі. Расказала многа цікавага пра Сяргея Прытыцкага.

Гаркавічы — гэта адзіная вёска на Сакольшчыне, якая перахоўвае памяць слаўнага земляка.

Я. Бандарук

ТАК БЫВАЕ...

АДХУДЗІЛА СЫНА

Уладак рос і таўсцеў. Некаторыя называлі яго таўсцяком, але ён не перажываў. Быў жа наймацнейшым сярод равеснікаў. Любіў добра паесці і многа паесці. Незадаволена была гэтым яго маці. Не падабаўся ёй, модніцы-элегантцы, выгляд Уладка. Бесперапынна рабіла закіды яна сыну, што многа есць, што таму такі тоўсты. І пачала свайго 17-гадовага Уладка прымушаць, каб ён адхуджаўся. Вызначыла яму дыету, не давала яму есці, колькі хацелася. Але, калі маці не было, ён заўсёды наесца так, што аж жывот распірала. Тады маці пачала даваць сыну тры разы ў дзень нейкія таблеткі, ад якіх хутка можна пахудзець і якія з цяжкасцю яна здабывала рознымі спосабамі. І сын пачаў худзець. Маці была ў сёмым небе. Яна, мусіць, не ведала, што кожны лек лечыць адно, а нішчыць другое. І нядоўга радавалася яна. За паўгода сын страшэнна схуд, больш, як маці хацела. Перастала яна даваць яму таблеткі. Але паўстрымаць працэс худзення яна ўжо не магла, хаця сыну цяпер не бараніла есці. Ды сын ужо не мог есці, як раней. Ужо і мала з'еўшы, адчуваў сябе дрэнна. Тыя таблеткі пашкодзілі яму ныркі. Ныркі перасталі належна функцыянаваць. Пачаў затручвацца арганізм Уладка. І маці ўжо ўсё аддала б, каб сын быў такі тоўсты, як раней, і такі моцны, як раней. Уладак страшэнна мучыўся ў шпіталі. На некалькі дзён перад смерцю сказаў маці: „Мама, гэта з-за цябе я пайду ў зямлю". Хацеў ён яшчэ больш ёй сказаць, але змоўк, калі ўбачыў, што маці пачала плакаць і рваць на сабе валасы.

М. Хмялеўскі

(Працяг са стар. 1)

ПРЫНЦЫП ДАБРАВОЛЬНАСЦІ І ЯГО ДЗЕЯННЕ

прынцыпамі ў гэтай справе кіраваліся і кіруюцца школьныя ўлады?

Летам 1949 года, напярэдадні аднаўлення беларускага школьніцтва, міністр асветы загадваў беластоцкаму куратару наступнае (пісьмом № II-P-4842/49 ад 6 жніўня 1949 г.):

„Z uwagi na to, że w Okręgu Szkolnym Białostockim pewną część ludności stanowi ludność białoruska Ministerstwo Oświaty poleca przystąpić w miejscowościach zamieszkałych przez tę ludność do zorganizowania i uruchomienia z dniem 1 września 1949 r. szkół podstawowych z białoruskim językiem nauczania."

Згодна з гэтым загадам, адзіным прынцыпам, з якога зыходзіла школьная адміністрацыя пры арганізаванні навучання роднай мовы, была нацыянальная прыналежнасць насельніцтва. Навучанне роднай мовы было, такім чынам, абавязковым для ўсіх вучняў беларускай нацыянальнасці і адбывалася ў школах з беларускай або польскай мовай навучання ў залежнасці ад дабравольнага рашэння бацькоў. Таксама фармулявала гэтую справу чарговая інструкцыя міністэрства асветы № S 05-192/54 ад 13 студзеня 1954 года, адрасаваная тагачаснаму аддзелу асветы ВРН у Беластоку.

Упамянутыя правілы былі вынікам прызнання грамадскага значэння роднай мовы беларускага насельніцтва Беласточчыны. Абавязвалі яны 7-8 гадоў. На іх падставе і без удзелу неіснуючага тады яшчэ БГКТ была створана школьная сістэма, якая забяспечвала навучанне роднай мовы ва ўсіх школах, у якіх меліся адпаведныя кадравыя магчымасці.

Параўнальна невялікія змены наступілі ў 1957 годзе. Новае распараджэнне міністэрства асветы № S 04-4857/57 ад 14 лістапада 1957 года, якое датычылася прадмета беларускай мовы ў школах з польскай мовай навучання, сцвярджала:

„Nie zachodzi potrzeba odwoływania się do opinii rodziców w sprawie kontynuowania nauki języka białoruskiego w tych szkołach... Do opinii i życzeń rodziców należy odwoływać się przy wprowadzaniu nauki języka białoruskiego do tych szkół z polskim językiem nauczania, w których dotychczas nie jest ona prowadzona. Z chwilą wprowadzenia do szkoły nauki języka białoruskiego staje się ona dla młodzieży białoruskiej obowiązkowa".

Новае становішча адрознівалася ад папярэдняга толькі тым, што адмяняўся прынцып нацыянальнай прыналежнасці як аўтаматычны фактар у арганізаванні новых пунктаў навучання роднай мовы. Нязменным аставаўся прынцып абавязковасці яе навучання для дзяцей беларускай нацыянальнасці. Ва ўмовах яго дзеяння і з дапамогай актыву БГКТ беларускае школьніцтва на Беласточчыне прадаўжала развівацца.

Істотную змену ў адносінах міністэрства асветы прыносіць 1962 год. Пісьмом № SO-K/N-4506 ад 17 лістапада 1962 года, адрасаваным беластоцкай кураторыі, акрэсліла яно ўпершыню беларускую мову ў школах з польскай мовай навучання як „дадатковы прадмет". Гэтай юрыдычнай формулай прыкрывалася рашэнне адмены папярэдніх правілаў аб абавязковасці яе навучання. Сведчыць аб гэтым — цяпер ужо паслядоўнае — указанне, якое дапускала „неабходнасць" звальняць вучняў з заняткаў беларускай мовы не толькі па прапанове бацькоў, але і згодна з меркаваннем кіраўнікоў школ.

Гэтае рашэнне не атрымала шырэйшага распаўсюджання. І не выпадкова. Беластоцкая кураторыя і іншыя ваяводскія ўлады добра ўсведамлялі магчымыя яго эфекты, у сувязі з чым далі яны гэтай справе вельмі абмежаваны ход. У выніку абсяг навучання беларускай мовы ў пачатковых школах праяўляў да канца 60-тых гадоў значную стабілізацыю (10-11 тысяч вучняў у год). Была гэта, аднак, гаспадарская паўмера, паколькі не рашыла справы прынцыпова.

Вузкі мясцовы практыцызм не забяспечыў трывалых вынікаў. 22 лютага 1971 года кураторыя атрымала новую інструкцыю міністэрства № SO Nar. - O14-1/1/71, якая змяшчае наступныя ўказанні:

„... Ministerstwo uprzejmie informuje, że przy organizowaniu w szkołach nauki języka ojczystego dla dzieci, które nie są narodowości polskiej, obowiązuje stosowanie zasady pełnej dobrowolności... Kierownicy szkół obowiązani są przeprowadzać co roku zapis uczniów na naukę języka ojczystego... Uczeń zapisany na naukę języka ojczystego jest obowiązany regularnie uczęszczać na lekcje tego języka przez cały rok szkolny..., natomiast nie jest obowiązany zapisać się na tę naukę w następnym roku szkolnym".

Як бачым, прынцыпы школьных улад не былі аднароднымі і нярэдка змяняліся ў залежнасці ад трактавання грамадскага і педагагічнага значэння роднай мовы. Зразумела, што ў сувязі з гэтым той самы прынцып дабравольнасці атрымліваў штораз іншы змест, залежна ад яго інтэрпрэтацыі. Спасылаючыся на даныя, апублікаваныя Мікалаем Гайдуком*), можна заўважыць, што раптоўнае змяншэнне абсягу навучання беларускай мовы пачалося якраз ад дзеяння ўпамянутай інструкцыі нягледзячы на яе пазнейшую мадыфікацыю. Як відаць, справу гэтую школьныя ўлады пусцілі, у найлепшым выпадку, на самацёк.

У такім плане прэтэнзіі, якія М. Гайдук і С. Яновіч кіруюць у адрас БГКТ і настаўнікаў, можна зразумець толькі як наіўную спробу ацэнкі становішча. Прэтэнзію да Галоўнага праўлення БГКТ мець можна за тое, што доўгі час хавала яно галаву ў пясок і не зрабіла амаль нічога для прынцыповага вырашэння пытання роднай мовы ў школах.

Юры Туронак

*) *гл. „Ніва" № 23 ад 8.VI.1975 г.*

ПРАДАЎШЧЫЦА З КЛЕЙНІК

У некаторых вёсках прадаўшчыцы не дбаюць пра парадак і чысціню ў сваіх магазінах. Але ёсць і іншыя. Прадаўшчыцай з'яўляецца і Лідзія Яканюк, якая працуе ў Клейніках. Працуе яна тут ужо многа год. За ўсе гэтыя гады ніхто не сказаў на яе, што яна не дбае пра магазін. Можна ў яе купіць усе патрэбныя рэчы. Прадаўшчыца аб гэтым усім стараецца. Яна вельмі мілая. Часта раіць людзям, што купіць, ці варта.

У клейніцкай краме можна купіць блузку, хвартух, а таксама розныя гаспадарчыя прылады. Чыста тут. Заўсёды ў час навагодніх свят стаіць прыгожая ёлка. І людзі задаволены. З прыемнасцю заходзяць у краму.

Чытач „Нівы"

ЯНА ЎСКАЛЫХНУЛА НАРОД

(Працяг са стар. 1)

наў. Адно пасля таго, калі па сёлах і мястэчках Заходняй Беларусі стала распаўсюджвацца прынятая 12 мая 1926 года праграма БСР Грамады, арганізацыя пачала ахопліваць усё шырэйшае кола людзей. І не дзіва. Грамада ў сваёй праграме дамагалася: устанаўлення ў краіне сялянска-рабочага ўраду, увядзення дэмакратычнай свабоды, канфіскацыі памешчыцкіх і царкоўных зямель і падзелу іх паміж малазямельнымі і беззямельнымі сялянамі, зняцця падаткаў з працоўных і абкладання імі заможных класаў, устанаўлення васьмігадзіннага рабочага дня і рабочага кантролю над вытворчасцю на прадпрыемствах, поўнай нацыянальнай роўнасці і навучання на роднай мове, права на самавызначэнне Заходняй Беларусі і яе аб'яднання ў адзінай рэспубліцы сялян і рабочых.

Гэта якраз поўнасцю адпавядала імкненням і надзеям працоўнага люду Заходняй Беларусі, і Грамада становіцца сапраўднай усенароднай арганізацыяй ад берагоў ракі Буга і да пагранічнага мястэчка Стоўбцы. Ужо ў канцы 1926 г. яна складаецца з каля 1 800 гурткоў і 70 000 членаў, а праз месяц — са звыш 2 000 гурткоў і каля 120 тысяч членаў. Актыўна працавала 18 павятовых камітэтаў Грамады, сярод іх на Беласточчыне: Бельскі з 90 гурткамі і амаль 3 тысячамі членаў, Беластоцкі з 60 гурткамі і амаль 2 700 членамі і Сакольскі з 30 гурткамі і амаль 1 000 членамі.

Грамада сапраўды „ўскалыхнула народ", у яе рады ўступалі найбольш вартасныя, актыўныя і самаахвярныя людзі. Напрыклад, у Белавежы вялікім гуртком Грамады кіравалі выдатныя дзеячы-камуністы А. Вашкевіч, С. Пісарэвіч, В. Габец. У Орлі на чале стоасабовага гуртка быў здольны дзеяч К. Куптэль, які заснаваў гурткі ў Кашалях, Міклашах, Крывяцічах, Дашах і шэрагу іншых навакольных сёлаў. У Кляшчэлях дзейнічалі Я. Младзяноўскі і Я. Базылюк. У тагачасным Беластоцкім павеце вядомымі актывістамі Грамады былі члены яе павятовага камітэта А. Грэсь, В. Казлоўскі і М. Пэтэльскі. У Сакольскім павятовым камітэце дзейнічалі М. Альшэўскі, А. Здануk, П. Беламызы, А. Піруta. Асабліва вялікую ролю адыграў на Беласточчыне пасол у Сейм, член Цэнтральнага камітэта Грамады, яе Савета і Сакратарыята Павел Валошын, які паходзіў з вёскі Гаркавічы, што на Сакольшчыне.

Грамадой ідэйна кіравала Камуністычная партыя Заходняй Беларусі, а вядучыя яе дзеячы былі членамі КПЗБ.

Грамада праводзіла палітычныя мітынгі, сходы і дэманстрацыі, накіраваныя супраць палітыкі ўраду, кіравала выступленнямі сялян супраць непасільных падаткаў і за падзел абшарніцкай зямлі паміж сялянамі, арганізоўвала дэманстрацыі за вызваленне палітычных вязняў, яе члены праводзілі выясняльную працу і збіралі заявы ад насельніцтва аб неабходнасці адкрыць беларускія школы. Цэнтральны камітэт Грамады выдаваў славуты сатырычны часопіс „Маланка" і, нягледзячы на няспыннае канфіскаванне іх тагачаснымі ўладамі, газеты: „Жыццё беларуса",

С. Рак-Міхайлоўскі — намеснік старшыні ЦК БСР Грамады.

ЛЮДЗІ ДОБРАЙ РАБОТЫ

Мікалай Лукашук

Мікалай Лукашук, селянін з вёск Пашкоўшчына, шырока вядомы ў гмі не Орля як добры гаспадар. Гадуе ё вялікае стада авечак — больш 15 штук. Зімою было нават 180. Дагэ туль у арлянскай акрузе ніхто з ся лян-аднаасобнікаў не гадаваў і столькі. У мінулым годзе Мікала Лукашук прадаў жывёлаводам з ро ных куткоў Беласточчыны 34 пар дзістых маркачоў. Апрача таго, дзя жаве прадаў 460 кілаграмаў высака каснай воўны.

Пашкоўскі земляроб пачаў спецыя лізавацца ў гадоўлі авечак чатыр гады таму назад. Пастанавіў гадавац авечак з доўгай воўнай. Авечкі такоі пароды прадалі яму жывёлаводы ў Шэпятове і ў Лубіне Касцельным. так з кожным годам стада авечак павялічвалася. У мінулым годзе пашкоўскі жывёлавод распачаў і паспяхова закончыў пабудову аўчарні ў сярэднім на 200 авечак. На плошчы шасці гектараў парабіў загарадкі для кватэрнага выпасу. Пачаў сіласаваць траву, каб мець сочны корм на зіму.

Варта дадаць, што Мікалай Лукашук не толькі спецыяліст-авечкавод. Палюбіў ён таксама пчол. Пчалярствам займаўся некалі яго бацька. Цяпер Лукашук мае 60 вулеяў, якія адмыслова ўласнаручна змайстраваў. Мёд ён дастаўляе бельскаму пчалярскаму прадпрыемству „Вітаміна", якое ахвотна яго купляе.

Тэкст і фота **Я. Цялушэцкі**

У ШУДЗЯЛАЎСКАЙ ГМІНЕ

Шудзялаўская гміна налічвае 22.400 гектараў плошчы. Зямельных угоддзяў тут 9.600 гектараў, у тым ліку 7.600 — поле, 1.700 — балоты і пашы, 300 — сады і агароды. У гміне адчуваецца вялікі недахоп кармавых — канюшыны, сырадэлі і інш. Гміна заказала ў насеннай цэнтралі ў Саколцы 470 кг персідскай канюшыны, але атрымала толькі 30 кг.

Слаба ў гміне з вапнаваннем зямлі. Планавалі высеяць на весну 400 тон вапны, а высеялі толькі 48 тон.

У пачатку 1975 года была арганіза-

ад гэтай формулы ... вершы „Іванку". Тут праблема прычын нядолі героя паказана так: бедны Іванка, бо ён гультай. І бацька героя і яго суседзі жылі і жывуць па-чалавечы. Іванка, аднак, жыве ў бядзе. Абыякавасць, нядбайнасць, лянота прывялі яго ў Каралеўства нядолі і бяды. Верш „Іванку" з'яўляецца творам дыдактычным, маралізатарскім. Паэт саромміць свайго героя, асцерагае, пужае, апелірує да яго гонару.

Часткова з вершам „Іванку" звязан верш „Сын". І тут маем дачыненне з героем, які выклікае асуджэнне з боку аўтара. Прытым можам гаварыць і аб спачуванні. Героем твора з'яўляецца „сын марнатраўны", які пакінуў свой

Каб прыняла ...
Каб прыпеставала, адагнала тугу,
Зелейкамі паіла,
Раны пагаіла.
Вось не маю сілы, не трымаюць ногі,
Раптам занядужаў, паў каля дарогі.
Знаць, не ўбачыць маткі,
Не дайсці да хаткі.

Трэба падкрэсліць, што верш „Сын" мае цікавую форму, канструкцыю і стылістыку.

Верш „Жабрачка" ўтрыманы ў баладна-элегійным стылі. Выступае ў ім награмаджэнне чалавечых няшчасцяў, бед, катастроф. Верш складаецца з двух пластоў. Першы пласт — гэта апі-

Ф А Л Ь К Л О Р

ХРЫСЦІННАЯ ПРЫПЕЎКА

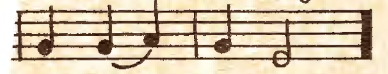
Andante

...а-рэл-кі ня-

...жы-та мер-ку-

...рэл-ку. Гас-па-

...-кі ня-маш.

...жэння, і Надзеі Грыцук, 1910 го- ...стоцкага павету, запісаў у кас- ...ная транскрыпцыя з магнетафон-

...не жабрачкі, другі — выказванні ...ой жабрачкі. Зразумела, што ўсё гэ... мае ўмоўны характар, бо і ў першым ... другім выпадку характарызуе жа...чку аўтар. Змест верша — гэта пе...ік няшчасцяў старой жанчыны, якая ...а ў мінулым і хату, і сям'ю, і ...омны дабрабыт. Няшчасці жанчыны ...аліся ад пажару хаты, у якім загі...ў яе муж. Пасля пажару захварэла ...памерла дачка жанчыны. Воласць ...зедаміла жанчыне аб смерці сына, ... выехаў у глыбіню Расіі. Лёс, за...ўшы ад жанчыны ўсё, падарыў ёй ...брачую торбу. У вершы моцна гу...ць пратэст супраць сляпога фатума, ...раць тых людзей, якія чыняць ін...ым крыўду і зло. Выступае ў ім так...ма апеляцыя да ўсіх людзей. Зво...ццa яна да просьбы: „Дайце кавала...к хлеба"... няшчаснай жанчыне!

Нягледзячы на сур'ёзны ўдзел смутку безнадзеі ў змесце прадстаўленых вершаў, трэба сказаць, што наогул грамадская лірыка Гаруна ўтрымана ў бадзёрым тоне. Можам гаварыць аб наяўнасці ў ёй элементу аптымізму. Мабыць, свае грамадскія вершы пісаў Гарун не з той мэтай, каб сказаць чытачу: „Жыццё тваё безнадзейнае і бязвыхаднае!", а з той, каб заахвоціць чытача да дзеяння, якое палепшыць жыццё. Гэтая вітальнасць і дынаміка грамадскай паэзіі Гаруна, між іншым, праявілася ў яго вершы „З песняў няволі":

Не адны, а з грамадою,
Разам з людзьмі, чарадою
Пойдзем поплеч зноў у далі,
Скуль прыйшлі і скуль паўсталі.
А калі ж не стане сілы
Устаць на гэты вокліч мілы,
Сэрца хоць мацней заб'ецца,
Твар пахмурны ўсміхнецца.

„Беларуская ніва", „Беларуская справа", „Народная справа" і іншыя. І ўсё гэта адбывалася наперакор бясконцым перашкодам, праследаванням і рэпрэсіям з боку паліцыі, дзяржаўных устаноў і ўраду.

Магутны грамадаўскі народны рух даваў сілу паслам і кіраўнікам Грамады Б. Тарашкевічу, С. Рак-Міхайлоўскаму, П. Валошыну і П. Мятле разгортваць актыўную дзейнасць у Сейме і там дамагацца ад ураду здзяйснення патрабаванняў, пастаўленых у праграме арганізацыі.

Занепакоены размахам грамадаўскай дзейнасці ўрад рашыў разграміць арганізацыю. Паліцыя разганяла сходы і з'езды Грамады, здзекавалася, біла і арыштоўвала яе дзеячоў, а 2 снежня 1926 г. учыніла крывавы пагром павятовага з'езду ў Старым Беразове. Уначы з 14 на 15 студзеня 1927 г. былі арыштаваны і пасаджаны ў турму паслы Б. Тарашкевіч, С. Рак-Міхайлоўскі, П. Мятла, П. Валошын і пасол ад НПХ — Ф. Галавач. Нягледзячы на пратэсты многіх прагрэсіўных паслоў, пад націскам ураду Сейм 25 студзеня таго ж года пазбавіў арыштаваных пасольскіх мандатаў. Па ўсёй Заходняй Беларусі пракацілася хваля арыштаў і тэрору супраць членаў Грамады, турмы напоўніліся яе членамі. 21 сакавіка 1927 г. урад афіцыйна забараніў дзейнасць БСР Грамады, а звыш 400 яе кіраўнікоў і актывістаў было аддадзена пад суд.

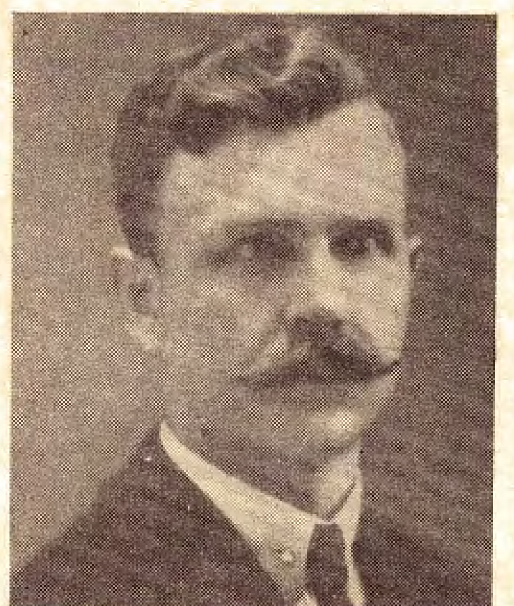
Павел Валошын — член Цэнтральнага камітэта БСР Грамады.

Гэтая крывавая расправа ўраду Пілсудскага над беларускай народнай арганізацыяй выклікала масавыя пратэсты ў Заходняй Беларусі. Жандары расстралялі мітынг пратэсту жыхароў Косава, разгр550мілі іншыя дэманстрацыі. Мітынгі ў абарону Грамады адбываліся ў СССР, Германіі, Чэхаславакіі, Англіі, Канадзе, Францыі, ЗША і шэрагу іншых краін.

Але грамадаўскі рух не ўдалося загасіць. Ён жыў у дзейнасці беларускай прагрэсіўнай арганізацыі „Змаганне", Таварыстве беларускай школы, шматлікія дзеячы Грамады ўступілі ў рады Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі.

Грамада адыграла велічную ролю ў абуджэнні і аб'яднанні працоўных былой Заходняй Беларусі да супольнай з польскімі рабочымі і сялянамі барацьбы за лепшую будучыню. З радоў былых грамадаўцаў у пазнейшы час выйшлі арганізатары і ўдзельнікі партызанскага руху супраць гітлераўскіх захопнікаў, заснавальнікі і абаронцы народнай улады ў першыя, самыя цяжкія і адказныя гады пасля вызвалення. І гэта натуральна, бо толькі сацыялістычны лад поўнасцю здзейсніў імкненні і мары, за якія змагалася звышстотысячная Беларуская сялянска-рабочая Грамада.

Ігнат Снарскі
Фота са збору А. Бергман

Пётр Мятла — член Цэнтральнага камітэта БСР Грамады.

ВЕР-НЕ-ВЕР

ЯБЛЫНЯ

Падаем сёння гараскоп людзей, што **нарадзіліся 25 чэрвеня — 4 ліпеня і 22 снежня — 1 студзеня.**

Яблыня бывае рэдка вялікага росту, яна мілая для вока і ёсць у ёй нешта сімпатычнае. Мае сэкс-апіль, вельмі чулая. Калі глядзіш на яе, то думаеш аб каханні нават тады, калі сама яна аб ім не думае (што здараецца даволі рэдка).

Яблыня — гэта дрэва вельмі сентыментальнае. Каханне цікавіць яе найбольш, ды не толькі ў тэорыі, але і на практыцы. Зразумела, умее рашыцца на шлюб нават тады, калі не мае большай пасіі, але гэта зусім не азначае, што раз назаўсёды рэзыгнуе з кахання.

Калі выпадкова трапіць на партнёра на сваю мерку, іх супольнае жыццё [illegible] Яблыня заўсёды [illegible] мужа, як і ў каханні да іншых), ды да позняга ўзросту.

Яблыня шчырая і часта можна яе нават ашукаць (не выглядае на гэта, праўда?). Не ўмее рабіць добрыя разлікі. Аддала б сваю кашулю, падзялілася б плашчом.

Яблыня не думае пра заўтра, жыве з дня на дзень. Робіць шмат даўгоў. Часамі забываецца пра іх. Зрэшты, забываецца пра ўсё. Гэта ж філосаф, які не хоча нікога здзіўляць, пераконваць, ён проста аддае сваю філасофію на службу радасці жыцця.

Не бярыце яе, аднак, за асобу непаважную. Яна інтэлігентная, рэфлексійная і лагічная, мае замілаванне да навукі. Чытае з запалам усё з той галіны, якая яе цікавіць. І хаця сума яе ведаў даволі вялікая, не стараецца яна імі нікога здзіўляць, чытае проста таму, што гэта яе цікавіць. Навука цікавіць яе таксама, як добрае віно і кухня.

Пачуцці яблыні вельмі разнастайныя. Яна не любіць манатоннага шчасця без сказы. Яблыня, калі яна бесклапотная дзяўчына ці сімпатычны хлапец, любіць ад часу да часу нешта скамплікаваць і праглынуць зярно горычы.

Астрон

Дарагое „Сэрцайка“!

Мне 25 год, а маёй жонцы — 39. Ка хадзіў я з ёю, сябры падсмейвалі што старая, бацькі таксама супраць бы лі. Я, аднак, не слухаў нікога, бо А мне вельмі падабалася і тады не зам ніў бы я яе ні на ніякую малодшу Вясёлая, заўсёды задаволеная, жарта лівая, з пастаяннай усмешкай на твар Усюды прыемна мне было з ёю пабы ваць. І вось усяго другі год, як мы п жаніліся, а як жа змянілася яна! Пра да, не скажу, выгодна мне з ёю. Я афармляе ўсялякія справы, робіць п купкі, варыць, сцірае; аб кашулі я н колі не клапачуся, яна заўсёды чыста папрасаваная. А ад сяброў я чуў, што іх сем'ях інакш. Некаторыя дык і б лізну мыць памагаюць, і ежу вараць, ўсе іншыя працы выконваюць. Ды здавалася б, няма чаго наракаць. А нездаволены з нашага жыцця. Бо хо і выгодна мне, але Аля не мае для мя часу. Прыдзе з работы — і цяжка яе хаты выцягнуць, у кіно, ці да сябр пайсці. Усё яна занятая. Усё нейкая т работа ў хаце. А цяпер, калі ўжо ц жарная, дык яшчэ горш. Ужо і ўсміх ецца рэдка, ды ўсё нейкая знерваван Ці ўжо так састарылася? Можа і праў ду сябры казалі, што застарая яна дл мяне. Як жыць далей? Парай, „Сэрцайка“!

Славак з Беластока

Славак! Вось у тым і справа, што далей так быць не можа. А змяніцца не яна, а ты павінен. Твая віна, што гэта вясёлая, жыццерадасная дзяўчына, вышаўшы замуж, так змянілася. На яе зваліліся ўсе абавязкі, а ты нічога ў хаце не робіш. Усё гатовае. І адной, працуючай жанчыне справіцца з усімі абавязкамі, хатнімі і не толькі хатнімі, напэўна не падсілу. А тым больш цяпер, калі яна цяжарная. Вось і ўся прычына яе нервовасці, пахмурнасці, рэзыгнацыі з гульняў. А ты ж сам кажаш, што сябры твае памагаюць жонкам. Няўжо ты „дзве левыя рукі маеш“, ці непарадны які? А ну, прыйшоў дамоў і за работу вазьміся! Памажы жонцы пры абедзе, ды не грахом будзе, калі і талеркі памыеш, ці хату падмяцеш. Тады ўбачыш, як хутка зменіцца твая жонка і будзе ізноў такая ж вясёлая, як калісьці. Узрост тут непрычым.

„Сэрцайка“

§ Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Праз пяць год пасля вайны А. выйшла замуж за Б., аднак узялі яны толькі царкоўны шлюб. Жылі яны на гаспадарцы мужа. Дзяцей у іх не было, толькі ў мужа была дачка ад першай жонкі, якая жыве асобна. Пасля смерці мужа А. далей аставалася на гаспадарцы і скасіла жыта, якое было засеяна яшчэ разам з мужам. Наняты дачкою сусед забраў жыта і зложыў у яе гумне. Дачка гаворыць, што А. не з'яўляецца жонкай Б., бо не мае грамадзянскага шлюбу і таму толькі яна з'яўляецца наследніцай Б. і мае права да яго гаспадаркі. Ці А. мае права патрабаваць грашовай кампенсаты за жыта? Ці сусед меў права забіраць жыта, хоць А. супрацівілася гэтаму?

АДКАЗ: Паколькі А. не мела грамадзянскага шлюбу, то калі б Б. не пакінуў на яе карысць завяшчання, не будзе яна наследніцай мужа. Таму, калі няма іншых наследнікаў, а дачка мае кваліфікацыі да наследавання гаспадаркі, то яна атрымае гаспадарку. Аднак яна не мае права самавольна ўваходзіць на гаспадарку. Дагэтуль карыстальніцай гаспадаркі з'яўляецца А. і ёй належыцца ўраджай жыта. Дачка забрала жыта бяспраўна і абавязана кампенсаваць шкоду. Бяспраўнымі з'яўляюцца таксама паводзіны суседа. Калі паміж А. і дачкой яе мужа ўзнік спор, ён не павінен быў у гэтыя справы мяшацца. Калі А. падасць на яго ў суд, ён можа адказваць таксама, як і дачка Б.

Куток практычных ведаў

ДОМ ВЯСЦІ: — НЕ ЗАДАМ ТРАСЦІ!

НЕКАЛЬКІ СЛОЎ АБ ПОСУДЗЕ ДЛЯ ПАДРЫХТОЎКІ СТРАЎ

Посуд для падрыхтоўкі розных страў [па]вінен быць так падабраны, каб адпа[вя]даў велічыні колькасці падрыхтоў[ва]емых страў. Посуд павінен быць ад[па]ведна прыстасаваны да крыніцы цяп[ла], павінен добра мыцца, быць трывалым. Зразумела, што варыць суп найлепш у каструльках, для падрыхтоўкі [ро]зных прысмакаў у духоўцы найлепш [мець] брытфанкі (галубцы, тушанае мя[са], запяканкі), для рыбы варта мець [сп]ецыяльныя ванначкі, з якіх вараная [ры]ба вымаецца вельмі лёгка і не рас[па]даецца.

Найлепшы посуд бывае з эмаліраван[а]й тоўстай бляхі. Такі посуд дае маг[чы]масць перахоўваць у ім страву нейкі [ча]с (напрыклад, калі засталося нешта з [об]еда на другі дзень). Да гэтага не паходзяць алюмініевыя каструлькі. [Ак]рача таго, эмаліраваны посуд лягчэй [вы]мыць у чысціні.

[Н]ягледзячы на ўсё гэта, з эмаліраваным посудам трэба абыходзіцца вельмі [ас]цярожна. Перастаўляючы яго, трэба [па]мятаць, каб дзе не ўдарыць, нельга яго [за]надта моцна награваць сухім, гэта пагражае тым, што эмалія лопне, а дроб[ны]я яе кавалачкі могуць быць спажыты разам са стравай і пашкодзіць [стр]аўнік.

Нават тады, калі гаспадыня заўважыць, што эмалія лопнула і спаласне [ка]струльку, дык усё роўна варыць у [т]акім посудзе не варта. Усе стравы ў ім трацілі б сваю вартасць, хаця б мелі [п]ерад гэтым шмат вітаміна С.

Паколькі страты гэтыя вельмі вялікія, кожная гаспадыня павінна рэгулярна кантраліраваць свой посуд і аббіты выкарыстаць для нейкіх іншых гаспадарчых мэт, а для падрыхтоўкі страў купіць новыя каструлькі, з якімі б абыходзілася вельмі старанна.

Посуд, у якім прыпалілася нейкая страва, трэба заліць вадою з содай і накрыць; тады тое, што прыпалілася, адмякне і лёгка адыйдзе. Нельга шараваць посуду нажом ці вострым змывакам, бо ад гэтага таксама можа палопацца эмалія.

Мыць эмаліраваныя каструлі трэба ў гарачай вадзе, дадаючы парашок „Явокс“, пасля гэтага дакладна спаласнуць, асушыць і толькі тады паставіць на сваё месца.

Гаспадыня

Затым сам аж здзівіўся, навошта зрабіў тое, — немец вальней заварушыўся, абаперся аб дол рукамі і, схіліўшы ўніз галаву з разматлянымі пыльнымі космамі, паволі выцягнуў з-пад друзу ногі. Ага! Цэлы... Ён ужо апынуўся на волі, але чамусьці не спяшаўся скарыстаць яе, — мусіць, яго добра прыбіла ў часе абвалу. Тоячы ў душы супярэчлівую, перамешаную са спачуваннем зласлівасць, Валока стрымана назіраў за ім.

Абапіраючыся рукамі на загрувашчаны дол, немец нейкі час сядзеў, не могучы, відаць, саўладаць са слабасцю і болем. Побач, сцяўшы над пераноссем запарушаныя пылам бровы, з аўтаматам напагатове чакаў Валока. Немец усё мацаў сваю нагу ў калене, варушыў ботам. Затым, нібы чагосьці здзівіўшыся, зірнуў на байца і ўслухаўся. Знадворку глуха даносілася далёкая страляніна; грымнула некалькі выбухаў; праз шчыліны ў столі сям-там прасеялася крыху пяску. Немец паглядзеў угору і, нібы прыпамятаўшы штосьці, таропка ўстаў і, кульгаючы, падаўся да лесвіцы.

Валока не бачыў у яго ніякае зброі, ведаў, нікуды яму не вырвацца адсюль, і таму спакойна сеў на цагляны зломак, з перавагай пазіраючы на ворага. Аўтамат ён трымаў між калень. „Ага, паспрабуй“, — з'едліва падумаў баец, гледзячы, як немец штурхае пліту над прыступкамі. Той рабіў гэта, відаць, з усяе сілы, ззаду ў кароткім разрэзе аж матляліся канцы мундзіра, але пліты зрушыць не здолеў. Тады немец павярнуўся; на яго збянтэжаным твары было пытанне, але безудзельна спакойны выгляд Валокі, мусіць, даў яму зразумець, што выйсця адсюль няма.

Ён вяла саступіў з прыступак і сеў, абхапіўшы рукамі нагу. Валока з прытоенай цікавасцю агледзеў яго пакамечаную, абсыпаную пылам постаць з яфрэйтарскім шаўронам на разадраным да лакця рукаве і ўпершыню ўбачыў на яго боку кабур. Гэта зацікавіла і насцярожыла, з'явіўся новы клопат: што рабіць, калі вораг ажыў ды яшчэ ў дадатак да ўсяго і ўзброены?

Немец тым часам, відаць, паволі спакайнеў, правай нагой спіхнуў з левай бот, закасаў штаніну і насоўкай пачаў перавязваць калена. Калена было скрываўлена, кроў паўзла і паўзла з нейкае невялічкай, але вельмі крывацёчнае раны, і хутка насоўка стала ўшчэнт мокрая. Па ўсім выглядзе немца нельга было заўважыць, каб ён збіраўся ратавацца ад байца або нападаць, і гэта супакойвала. Неяк міжвольна пранікшыся спачуваннем да яго болю, Валока адставіў убок нагу і намацаў у кішэні пацёрты, даўно ношаны там перавязачны пакет. Баец мог і не даваць яго: не так ужо і шкада яму было гэтага падбітага гітлераўца. Аднак нейкае чалавечае велікадушша штурхнула дапамагчы, бо была ў тым патрэба.

Немец не чакаў, пэўна, гэтага, і пачак упаў у друз ля яго ботаў. Спярша салдат сумеўся, але затым зразумеў — погляд яго адразу праясніўся. Ён нават буркнуў „данке“ і, праз боль усміхнуўшыся, дастаў пакет. Твар у яго быў ужо немалады, загарэлы лоб перарэзалі маршчыны і над скронямі блішчалі залысіны. На абсівераных няголеных шчоках шархацела русявае шчаціннe.

Валока ўсё глядзеў на ворага, не ведаючы, што рабіць далей, і толькі інстынктоўна адчуваючы, што трэба асцерагацца. Немец вышэй закасаў штаніну і пачаў ашчадна абкручваць бінтом калена. У гэтым занятку ён мерна гойдаўся, раз-пораз падстаўляючы святлу са шчыліны зашчаціненую шчаку з шырокім косым рубцом каля вуха, — мусіць, колішнім следам асколка. Валока ўбачыў тое, і сам сабе ўсміхнуўся: гэткі ж самы рубец насіў і ён на левым баку — то была памятка баёў пад Курскам. Немец відавочна адчуньваў і насцярожаным позіркам шэрых вачэй зрэдку пазіраў на байца.

Але доўга разглядваць адзін аднаго ім не давялося. Зямлю пад нагамі зноў затаўклі выбухі, — напэўна, то смалянула „кацюша“ або шасціствольны нямецкі мінамёт. Зварухнуўшыся, абодва яны схілілі галовы і ўслухаліся. Не-

ТРЫБУНА чытачоў

Хто паможа?

Едучы з Бельска ў Сямяцічы, з правага боку шашы, непадалёк ад вёскі Кнарыды ўбачыце невялікую вёсачку Дзяцiннае. Моладзі тут мала, але хоць і мала, як гаворыць Янка, з якім я сустрэўся, зрабіць натрапіць усё. І вось моладзь разам з усімі жыхарамі вёскі пабудавала фундамент для вясковай святліцы. Ды, на жаль, не могуць пабудаваць усёй святліцы, бо не могуць атрымаць прыдзеленага будынка.

На гэта, здаецца, больш увагі звярнуць павінны працаўнікі гміны Боцькі. Калі людзі маюць ахвоту працаваць грамадскім чынам, не трэба ў іх яе адбіваць. Трэба ім памагчы.

Аляксандр Раманюк,
Дубяжын

Якім павінен быць наш каляндар?

О, нашы рэдактары
Дбаюць аб календары.
Каляндар наш, так як „Ніва",
Сціпла праца калектыва.
Сталі палка гаварыць,
Каляндар „які" стварыць.
Каб выдатны быў народу,
Каб атрымаў узнагароду!
На бяду з пачатку года
У калектыў уплялась нязгода.
Годзі балбатаць — „які",
Час тварыць абы-які.
Хоць звычайны каляндар,
Каб меў кожны гаспадар.
За адказну справу ўзяўся,
Сам на труд азвяраваўся
Дрыгвічоў належны ўнук
Сябра Мікалай Гайдук.
Узяўся ўсёй душой за дзела,
Крытыкнуў каго след смела —
Утапістаў, крыкуноў,
Пустамель, гаваруноў.
Ён сказаў талкова: „Людзі!
Якім зробім, такі й будзе!"
Пра нязгоду і нялад
Байка служыць нам ў прыклад.
Лебедзь, рак, шчупак калісь
Разам воз везці ўзяліся,
Кожны у свой бок цягнуў,
Тым воз з месца не рухнуў.
Так з календаром у нас,
Кропка ў кропку, ў самы раз.
Каляндар узняці рад,
Цягне ў воблакі Сакрат,
Ул. Ю. бы шчупак з уроду,
Цягне у бяздонну воду.
А Швед Віктар, небарак,
Назад цягне так, бы рак.
Што тут многа гаварыць,
Уся душа так і баліць.
Воз стаіць — угару аглоблі,
Дзе ж тут да узнагароды Нобля!
Няма гэтакім гразы,
Дубца, шмаглае лазы,
Каб па мяккім месцы з раз
Усіх адсцёбаць....

Дзядзька Квас

мец застыў з нацягненым ля нагі бінтом і чакаў, утаропіўшы позірк у пакарэжаную стольсклепа. Але выбухі паволі заціхлі, асыпаліся апошнія пасмы пяску са шчылін, і зноў стала ціха і глуха. Адзін толькі праменчык косаю дымчатаю паскай скупа цадзіўся ў паўзмрок падземелля.

Валока заварушыўся; трэба ж было нешта рабіць, як вылазіць. І прыпёрла ж яшчэ гэтага немца! Але ён быў пабіты і, здаецца, дбаў толькі пра свой боль. Мабыць, таму галоўны Валокаў клопат, як вылезці, на нейкі час прыцішыў у ім страх перад немцам. „Хай спрабуе", — падумаў баец, маючы на ўвазе нечаканы напад. Ён трымаў у руках аўтамат, адчуваў у сабе сілу і спадзяваўся на яе. Да таго ж, Валока бачыў побач не якога там загадкава-драпежнага фашыста, а пажылога ўжо, пабітага і ўездажанага вайной чалавека. Хоць немец і маўчаў, аднак няцяжка было меркаваць, што ён адчуваў цяпер, і толькі яго салдацкая форма не давала Валоку забыцца, што гэта вораг. Засцярожліва пазіраючы спадылба, баец уздзеў на пляча аўтамат і, спатыкаючыся, палез па друзу пад паўразбураную, паламаную столь.

Трэба было шукаць нейкае выйсце.

(Працяг будзе)

Гаспадарлівы чалавек

Пачатковая чатырохкласная школа ў Рыбаках змяшчаецца ў вялікім прасторным будынку. Кіраўніком з'яўляецца тав. Аплацёнак — малады мужчына. Вучняў тут мала, толькі каля 40 чалавек, але прышкольную гаспадарку вядуць яны ўсе вельмі добра.

У апошні час вакол школы і пры дарожках пасадзілі маладыя дрэўцы. У агародчыку на градках пасеялі кветкі. Кожны куточак школьнага панадворка паварушылі гаспадарскія рукі. А гэта ўсё пад кіраўніцтвам тав. Аплацёнка.

Многія вучні збіраюць грошы ў сваёй пршкольнай касе — СКО, за што ў канцы навучальнага года едуць на экскурсію ў Варшаву на 2 дні. Хто толькі не гляне, скажа, што школа ў Рыбаках мае добрага гаспадара.

Чарот

Магіла памяці

За вёскай Тапаляны, ля шашы на Заблудаў, у час апошняй вайны было пахавана 47 савецкіх салдат. Многія з іх памерлі ў палявым шпіталі ў Тапалянах, а некаторых прывезлі. Спачатку тут была агароджа і надпісы — імёны і прозвішчы, зробленыя алоўкам. На жаль, ніхто не запамятаў гэтых прозвішчаў.

У час эксгумацыі забралі астанкі загінуўшых. Агароджа павалілася ад старасці. Месца гэтае зусім апусцела. Аб ім забыліся. Аднак на сходзе Саюза барацьбітоў за свабоду і дэмакратыю ў Міхалове было паручана членам гуртка ЗБоВіД з Тапалян занядца брацкай магілай. Сёння побач дарогі новая агароджа і надпіс прыпамінаюць людзям тыя дні і тых людзей.

Мікола Краўчук

Вясковы клуб культуры

Ужо больш як год у вёсцы Новаберазова будуецца вясковы клуб культуры. Будуе яго прадпрыемства „Чын" з Гайнаўкі. Будынак гэты каштуе больш як мільён злотых. Усе стараюцца, як хто можа, памагаць пры будове. Моладзь выкапала і заліла фундаменты, рабіла іншыя цяжкія працы. Старэйшыя і дзеці наводзілі парадак вакол будынка. Работу моладзі начальства ацаніла на 60 тысяч зл.

Да тых, хто найбольш папрацаваў на будоўлі, належаць Мікалай Бурачык, Славік Нічыпарук, Янка Швед, Юрка Башун, Пеця Мароз, Янка Федарук, Грыша Бярылка, Мікола Максімюк і Анатоль Швед. А са старэйшых трэба назваць Івана і Валодзю Бурачыкаў.

Старшынёй камісіі па будаўніцтве клуба з'яўляецца Іван Ільяшук. Майстрам на будове з'яўляецца інжынер Тадэуш Лук'янюк. Калі будынак будзе закончаны, будзе ён светлым, вялікім і прыгожым.

Цюльпан

Ад рэд. У першай версіі сваёй публікацыі наш карэспандэнт пісаў, што клуб меў быць аддадзены ў карыстанне на Дзень перамогі. Потым прыслаў папраўку, што тэрмін адкладзены ў сувязі з нейкімі непаладкамі паміж майстрам і мулярамі. Карэспандэнт, аднак, поўны аптымізму, што вясковы клуб культуры, у які столькі працы ўлажылі самі жыхары, будзе напэўна закончаны на Свята Адраджэння Польшчы — 22 ліпеня.

Жадаем удач і плённай працы!

Гуртак вясковых гаспадынь

Гурток вясковых гаспадынь у Слабодцы (Нараўкаўскай гміны) існуе 4 гады. 20 гаспадынь да яго належаць і актыўна працуюць. Дасягненні гуртка вялікія. Марыся Харкевіч гэты гурток узначальвае. За два першыя гады былі праведзены курсы крою і шыцця і як варыць і пячы. А мінулае лета быў конкурс на вырошчванне найлепшай агароднiны.

Удалося Марысі завяваць званне найлепшага агародніка. Зараз кожная слабодская гаспадыня ўмее смачную страву зварыць і торт або вясельны каравай спячы. У шыцці таксама нядрэнна выходзіць.

Перад святам Першамая адбыўся сход гуртка. Рашылі жанчыны на свята абсеяць агародчыкі, а панадворкі прыбраць. Усё было выканана, як рашылі. Задаволены дзейнасцю гуртка ўсе і дзякуюць адны другім.

Чарот

Галадоўскі лес

Вакол Галадоў растуць лясы. Яны розныя: і сасновыя, і ліставыя. У лесе нашым жывуць зайцы, лісы, серны. Калі будзеш спакойна ісці лесам, можаш убачыць серны, як стаяць на дарозе.

Лес — гэта цудоўнае месца, дзе можна адпачыць. Аднак некаторыя людзі не шануюць лесу. Яны вывозяць сюды смецце, валяецца тут шкло і да пажару не так далёка ў такіх абставінах. У адным месцы заўсёды знойдзеце бутэлькі пасля гарэлкі. Гэта „пад будкай". Многія людзі ў нядзелю, едучы шашой, затрымліваюцца на тым месцы і п'юць гарэлку, а бутэлькі пакідаюць. Адзіная пацеха, што дзеці гэтыя бутэлькі падбіраюць.

У красавіку і маі вучні шостага, сёмага і восьмага класаў галадоўскай школы хадзілі на пасадкі. Пасадзілі яны некалькі тысяч маладой хваіны і яліны. Зароблены грошы школа вышле на цэнтр здароўя дзіцяці.

Галадоўскія вучні таксама самі памалявалі плот каля школы, гойданкі для дзяцінца і навазілі пяску дзецям.

Валянцін Анашок

Супольная паша

Вёска Піражкі, што на Сакольшчыне, налічвае 50 гаспадароў. Як і ўсе іншыя вёскі ў Шудзялаўскай гміне, і яна старэе. Маладыя вучацца і выязджаюць у гарады. А старыя гаспадараць яшчэ год, яшчэ год...

Зямля тут добрая, ды няма карысных умоў для гадоўлі кароў і авечак, бо вёска мае супольныя, незагаспадараныя пашы. На адным сходзе ў прысутнасці гмiннага сельскагаспадарчага інструктара было пастаноўлена, каб пасыпаць гэтыя зялёныя ўгоддзі, якія прынесць малую карысць, мінеральнымі ўгнаеннямі. Так і зрабілі. На 1 га далі ў сярэднім 300 кг у чыстым складзе. Былі цяжкасці з грашыма, бо знайшліся такія гаспадары, што не хацелі плаціць. Цяпер аднак піражкоўская жывёла будзе мець лепшую пашу.

Я. Бандарук

Не давайце дзецям запалак!

У поўдзень аднаго майскага дня ў вёсцы Грабавец Дубіцкай гміны ўспыхнуў пажар. Загарэлася клуня Сяргея Васілюка. Агонь пераскочыў на суседнія будынкі Андрэя Сцепанюка. Хуткая дапамога пажарнікаў з Дубіч Царкоўных і Тафілаўцаў памагла пагасіць пажар. Ды клуня і два хлявы згарэлі. Прычынай пажару, праўдападобна, была гульня дзяцей з запалкамі. Яшчэ адна горкая навучка для нас усіх. Не давайце дзецям запалак!

М. Панфілюк

Ад сабак не пройдзеш

У Гайнаўцы размножылася столькі сабак, што цяжка бывае жанчыне ці дзіцяці прайсці ў горад. У цэнтры горада менш, бо рух тут вялікі, але гляньма на такія пасёлкі, як Пашкі, Юдзянка, Хімічная пляцоўка, вул. Ліповая, Міжторы, Варшаўская — тут за сабакамі не прайсці.

Паводле закону, сабака не можа бегаць свабодна, трэба, каб быў на прывязі. Правіл гэтых рэдка хто трымаецца, а ніхто не звяртае ўвагі ўласнікам сабак, каб не рабілі гэтак.

Найгорш аднак, што ёсць многа сабак бясспанскіх. Яны могуць быць небяспечнымі.

Раса

Ад Крывяцiч да Мора

Сяло Крывяцiчы недалёка знаходзіцца ад сяла Мора — у 200 метрах. У сувязі з гэтым у мінулыя гады моладзь абедзвюх вёсак часта арганізавала супольныя мерапрыемствы. Супольна іграла футбольная каманда. У апошні час аднак занепала супольнасць і ў культурнай, і ў спартыўнай дзейнасці. Шкада!

Іван Кірызюк

Заслужаны рабочы

16-гадовым юнаком Аляксандр Швед распачаў працу ў Белавежскай пушчы. У той час пушчу эксплуатавала англійская фірма. Ад 1927 года пачынае працаваць на тартаку ў Гайнаўцы. У канцы 1934 г., як старшы рабочы, удзельнічае ў перабудове гайнаўскага тартака.

Аляксандра Шведа Рада Дзяржавы ўзнагародзіла медалем Х-годдзя. Мае ён дыпломы за 25 і 35 год працы ў галіне лясной і драўнiннай прамысловасці, а таксама дыпломы дырэкцыі за выдатны ўклад у рэалізацыю гаспадарчых заданняў.

У лістападзе 1972 г. Аляксандр Швед перайшоў на пенсію. На адным месцы працаваў ён, такім чынам, 45 год.

„Цюльпан"

„Чортава" дарога

Дарога Кнаразы-Храбалы пясчаная. Калі ідуць дажджы, на ёй сапраўднае балота. Дарожныя ўлады ў Бельску Падляшскім вырашылі яе палепшыць. Праца ідзе так „лоўка", што ад снежня мінулага года на раскапанай дарозе парабіліся равы. А канца працы не відаць. Людзі, праязджаючы сюдою, ругаюць вінаватых: „Парылі, парылі — яшчэ горш, чым было, зрабілі", — гавараць. І праўда.

Жэня Аўсенюк

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

І КАРОВА — ЖЫВОЕ СТВАРЭННЕ

Адказвае: Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Przemysłu Mięsnego w Białymstoku Sekcja Skupu Zwierząt Rzeźnych w Bielsku Podlaskim.

W odpowiedzi na notatkę pt. „Gdzie człowieczeństwo", która ukazała się w gazecie „Niwa" w dniu 23. III. 1975 r., Sekcja Skupu Zwierząt Rzeźnych w Bielsku Podlaskim wyjaśnia co następuje:

Zgodnie z obowiązującymi przepisami skup zwierząt rzeźnych w punktach skupu prowadzą Gminne Spółdzielnie „Samopomoc Chłopska". Do zadań tych jednostek należy między innymi załadunek żywca na środki transportowe, podstawione przez jednostki zgrupowane w Centrali Przemysłu Mięsnego. Przy załadunku zwierząt na środki transportowe zachodzi niejednokrotnie konieczność, w celu pobudzenia zwierząt do ruchu, użycie przystosowanej specjalnie do tego celu pałki gąbczastej. Podyktowane jest to tym, że żywiec na skutek nagłej zmiany warunków środowiska jest bardziej nerwowy, zdziczały niż w gospodarstwie rolnika i niechętnie wchodzi na środki transportowe.

W zamieszczonym w waszej gazecie artykule autor nie podaje, jakich przedmiotów używano przy przepędzie żywca, natomiast z oświadczeń pracowników GS oraz klasyfikatora wynika, że przy załadunku bydła na samochody stosowane były pałki gąbczaste. Używanie zatem tych pałek przy przepędzie bydła jest zgodne z obowiązującymi przepisami.

Nadmieniamy przy tym, że w uprzednim okresie do przepędu zwierząt używane były również poganiacze elektryczne, których stosowanie zostało pismem CRS „Samopomoc Chłopska" zabronione na skutek wystąpienia wypadków przy pracy.

Informujemy przy tym, że w toku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego, zwrócona została uwaga dla pracowników GS w Hajnówce, aby w bardziej humanitarny sposób obchodzili się ze zwierzętami, wprowadzali je na środki transportowe powoli, spokojnie, bez wrzasków i unikali ich bicia, kopania, czy innego sposobu dręczenia.

Kierując jednocześnie odpis niniejszego pisma do GS w Hajnówce uważamy, że jednostka ta zwróci uwagę odpowiedzialnym pracownikom i podległym jednostkom na należyte potraktowanie sprawy humanitarnego obchodzenia się ze zwierzętami przy ich przepędzie i załadunku na środki transportowe.

Kierownik Sekcji
Sz. Wyrkowski

„Niwa" — Skr. poczt. 149. 15-950 Białystok. TELEFON 2-32-41. Wydawca Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe RSW w Białymstoku. PRENUMERATA: Oddziały „Ruchu", urzędy pocztowe i listonosze. Indeks 36911/36671.

Падкузьміў

Сцяпан Хват і яго сын Уладзік ужо колькі часу тупалі па беразе Кляноўкі ў надзеі на багаты ўлоў. Яшчэ ўчора з вечара яны рашылі, што абавязкова будуць варыць трайную юшку. Каструлю прыхапілі самую ёмістую, бульбы вядзерца ды рознай прыправы. І юшка, гэтая нябачная, здаецца, ужо зараз прыемна казытала ў носе.

— Во ліха! — бубніў Сцяпан, сцёбаючы доўтім вудзільнам па вадзе. — У другіх бярэ, а ў нас не торкне.

І ў які раз накідваўся на сына:

— Казаў табе, каб падглядзеў, дзе Кузьма шыцікаў бярэ і чарвякоў капае. То не паслухаў.

— А яны, тата, усюды аднолькавыя.

— Аднолькавыя, — цяпер ужо Хват кпіў з сына. — Ды нешта я не бачу, каб аднолькава рыба бралася. Мо салодзяць яны тых чарвякоў?

Ён ішоў на новае месца і раз-пораз закідваў вуду. А тут вецер узняўся. Ля берагоў рэчка стала пеністай.

— А каб на цябе ліха! Без юшкі будзем.

Раптам Сцяпан агледзеўся, чыясьці донка стаіць і жылка ад натугі струной звініць. Няйначай сом ці лешч тузае яе! Вось дзе юшка! Імгненне — і ён што ёсць сілы пацягнуў леску з вады. Так і ёсць: на кручках ажно тры рыбіны. Два ладных язі і лешч з дзедаў лапаць. Цэлая трайная юшка. Значыць, сёння рыба бярэцца на глыбіні ды толькі на донныя кручкі. Сцяпан усміхнуўся: во дзе, браткі мае, сакрэт. І, выхапіўшы сцізорык, разануў па жылцы. Чаго добрага, станеш з кручкоў знімаць — яшчэ гаспадар нарвецца. Глянуў на сына: лаві, лаві, наўмека. Каб не бацька, нішчымную бульбу еў бы.

І тут сын закрычаў:

— Тата!

Сцяпан сумеўся: напэўна, яго заўважылі. Рукі затрасліся. Лешч з дзедаў лапаць і ладныя язі плюхнуліся ў ваду. А Уладзік яшчэ мацней крычаў:

— Глядзі, там донка мая стаіць! Не зачапі вудай!

Сцяпан як стаяў, так і сеў на мокры пеністы бераг. Такую юшку ўпусціў! Вось дык нягоднік: роднага бацьку падкузьміў.

В. Лоўгач

НІЎКА

НА ПЛЯЖЫ

Аб'ява па радыё на пляжы:

— Пані ў чырвоным купальніку з чорнымі палоскамі павінна вярнуцца ў раздзявалку. Яна забыла яго надзець.

НА КАРАБЛІ

— Супакойцеся, панове, супакойцеся! Толькі без панікі! Ніякай небяспекі, ніякага караблекрушэння няма! Я пасадзіў у шлюпкі жанчын і дзяцей толькі таму, каб расказаць мужчынам адзін навейшы пікантны анекдот!

МУХІ

Санітарны лекар прыходзіць на адно з карсіканскіх прадпрыемстваў. Ён уражаны мноствам мух і гаворыць гаспадару:

— Няўжо вы не маглі купіць хоць бы ліпкую стужку, каб збавіцца ад гэтых назойлівых мух?

— Мы б збяднелі!

— Чаму?

— Гэтыя мухі — адзінае, што перашкаджае маім рабочым спаць на рабоце.

ПРАПАНОВА

Гаспадар гаворыць пары маладажонаў — работнікам фірмы, якія просяць у яго дазволу адправіцца ў шлюбнае падарожжа:

— Дзеці мае, я не магу сказаць у такі дзень „не", але паколькі нехта павінен астацца на рабоце, дык прапаную, каб вы адправіліся ў гэта падарожжа па чарзе.

МІНІВЕРШЫ

КАР'ЕРЫСТ

Кар'ерст зрабіў „пачын":
— Хто па што, а я —
па чын!

І. Курбека

ГУМАР З

ДАВЕДАЎСЯ

Зайшоў селянін да пана, а той якраз паеў і пароженюю міску пераварнуў. Селянін і пытае:

— Пане, а чаму вы як паелі, то пераварнулі міску?

— Гэта значыць, што я наеўся.

— Вось яно што! А я ўсё думаў, было, чаго гэта мая свіння, як толькі паесць, дык і пераварнае карыта.

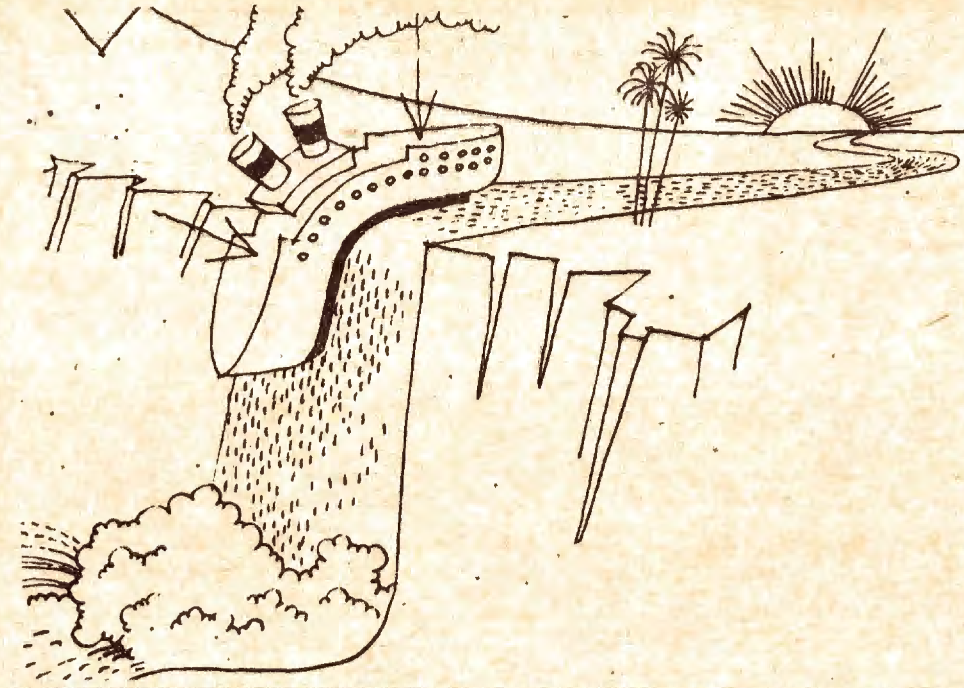

— Кран, кран, гавару, зламаўся, паўтараю па літарах — Коля, Рая, Аня, Ніна...

...Спачатку ён на ўсё глядзеў скрозь пальцы, потым — скрозь краты.

...Балельшчык-ілюзіяніст: зайшоў на стадыён, а выйшаў з выцвярэзніка.

ПАДАБАЕЦЦА

Прыхіліўшыся да стойкі, чалавек выпівае адзін куфаль, другі, трэці, чацвёрты. Раптам падае, як падкошаны і тут жа засынае на падлозе.

Бармен спакойна заўважае:

— Што мне ў ім асабліва падабаецца — заўсёды ведае сваю норму.

РЭКАМЕНДАЦЫЯ

Адзін малады чалавек звяртаецца да камп'ютэра з просьбай падабраць яму жонку, якая любіць плаваць, таварыская, скромна апранаецца і маленькага росту. Камп'ютэр выдаў рэкамендацыю: „Вам падыходзіць пінгвін".

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Ірэны Кузьмы з Піражкоў змяшчаем песню

ŚCIEŻKA TWOJEJ WOLNOŚCI

słowa: Wojciech Młynarski
muzyka: Janusz Kruk
śpiewa: Zespół Dwa plus Jeden

Gdy zgubisz w godzinie złej
Ścieżkę twojej wolności
Gdy nagle zgubisz ją
Pamiętaj że
Nikt nie pokaże ci jej
Życia nikt nie uprości
Więc nie gardź radą mą
Wysłuchaj mnie

Znajdź ją sam, znajdź ją sam
Znajdź ją sam
Tobie śpiewam i gram
Za człowieka cię mam
Znajdź ją sam

A gdy odnajdziesz ją dziś
Płacąc drogo, oj drogo
Nie pogardź radą mą
Pamiętaj że
Choćbyś pod wiatr miał nią iść
I nie spotkał nikogo
Gdy już znajdziesz ją
Wysłuchaj mnie

Idź nią sam, idź nią sam
Idź nią sam
Tobie śpiewam i gram
Idź nią sam
Może spotkam cię tam.

Пчала і жаба

Пчала ля кветак шчыравала,
Аднекуль Жаба прыскакала.
Спыніўшыся перад Пчалой,
Сказала ёй:
— Ква-ква, што робіш тут, малая?
— Хіба не бачыш, што Пчала я?
— Ква-ква, і што з таго?
— А тое, што нектар збіраю,
Бо аб усёй сям'і пчалінай дбаю...
— Нектар? Ква-ква!
Навошта, дурная галава?!
Вось я і так жыву — не паміраю;
Глытаць — уся мая работа,
Ну, і яшчэ хіба што — спаць.
Ква-ква, было б балота, —
Заўсёды будзе што глытаць!..
Спрачацца з Жабаю Пчала не стала,
А хабатком нектар дастала,
Даніну сціплую сваю
Панесла ў дружную сям'ю.
Вачамі толькі Жаба правяла:
„Дзівачка гэтая Пчала..."

Васіль Жуковіч

НЕЗВЫЧАЙНАЯ СІТУАЦЫЯ

— Разумееш, абрыдла мне людзям зло рабіць, а да добрага душа не ляжыць!

КУРЁЗЫ

АДГАРАДЗІЛІСЯ

Шведская фірма „Атлас копка АБ" распрацавала сістэму бурбалковай засцярогі пляжаў, якія гінуць ад забруджвання марскіх вод. На невялікай адлегласці ад берага на якарах устанаўліваецца спецыяльная пластыкавая заслона. Яна ўзнімаецца прыкладна на метр вышэй за ўзровень вады. З берага кампрэсар нагнятае паветра ў сеткавы шлант, які праходзіць па падводным краі заслоны. Бурбалкі паветра, што вырываюцца з адтулін, ствараюць у розныя бакі міні-цунамі. У выніку чыстая вада паміж заслонай і пляжам не змешваецца з забруджанай у адкрытым вадаёме. Фірма, праўда, не паведамляе, колькі будзе каштаваць такі „прывілеяваны пляж" і каму ён будзе па кішэні.

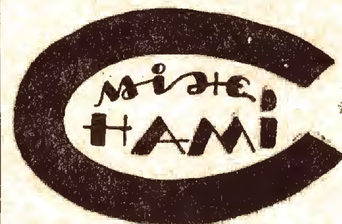
ПАЛІЦЭЙСКАЯ ХРОНІКА

У Лондане злавілі зладзея. Схапілі на месцы злачынства — выкрываў з аўтамабіля радыёпрыёмнік. Калі паліцыя прыглядзелася больш уважліва, аказалася, схапілі свайго, таксама паліцэйскага Майкла Джонсана. Прыйшлося саджаць яго ў турму, да тых, каго ён сам яшчэ ўчора затрымліваў.

Тры гады назад у Джонсана знікла жонка. І вось цяпер адзін з вышэйшых паліцэйскіх чыноў заявіў у працэсе, што Майкл Джонсан падазраецца ў яе забойстве. Што ж, калегам лепш бачна...

ГОЛАС МОНЫ ЛІЗЫ

У час дэманстрацыі ў Токіо вядомага шэдэўра Леанарда да Вінчы „Мона Ліза" японскія кібернетыкі рызыкнулі „вылічыць", зыходзячы з формы вуснаў і контураў роту прыгожай фларэнтыйкі, яе голас. ЭВМ „сцвярджае", што ў Моны Лізы было моцнае контральта...

На памылках вучацца, калі ўсе іншыя метады вычарпаны.